HAYAT MEYDANI

İÇİNDEKİLER

Mütevazı Padişahın Görkemli Ülkesi 1
Sultan Himmet'in Yolculuk Fikri 3
Mamurlu'ya Yolculuk 6
Sultan Kerim'in Hediyeleri...10
Şevk'i İlk Görüş 17
Yeis'in Saldırısı 20
Kuma Saplanış 24
Çöl Kartalları..27
Sabır Siperi...29
Deli Irmak 33
Kürekleri Bırakınca..38
Kalede Geçen Gece...41
Yolun Sonuna Doğru..44
Hayat Meydanı 48
Ülkeye Dönüş 52
Rüyadan Alınan İlham 55
Rahatlık Devri 59
İnsana Çalıştığından Başkası Yoktur...........................66

MÜTEVAZI PADİŞAHIN GÖRKEMLİ ÜLKESİ

Bundan yıllar önceydi. Fakir insanların az, zenginlerin hayli çok olduğu bir ülke vardı. Bu güzel ülkede zamanın en büyük camileri yapılmış, birçok medrese açılmıştı. Yollar, köprüler, hanlar, hamamlar sayılamayacak kadar çoktu. Devrin en yeni gelişmeleri bu ülkede oluyor, yeni icatların büyük bir çoğunluğu burada yapılıyordu. Ülkedeki ilmî çalışmalar ise dillere destandı.

Ülkenin yemyeşil ormanları, ormanların içinde yaşayan çeşit çeşit hayvanları vardı. Kışın çetin geçmesi durumunda ülke halkı, yaban hayvanları için ormana yiyecek bırakırdı. Göçmen kuşların yerleştiği sulak yerlere kimsecikler gitmez, onları rahatsız eden olmazdı.

Adı, Mamurlu Devleti olan bu ülkedeki en güzel şey ise insanlar arasındaki dayanışmaydı. Zenginler fakirlerin ellerinden tutar, zekâtlarını ve sadakalarını hiç aksatmazlardı. Köylerde bütün işler imece usulü yapılır, kimsenin işi yarım kalmazdı. Zengin fakir demeden insanlar birbirinin cenazesine, düğününe iştirak ederdi. Mamurlu'nun durumu, başta en yakın komşu ülkeler olmak üzere diğer bütün ülkeler tarafından gıptayla izleniyordu.

Ülkenin başında mütevazı bir şahsiyet olan Sultan Kerim bulunmaktaydı. Otuz beş kırk yaşlarında olan sultan, çok çalışkan bir insandı. Gecesi gündüzü hep plânlıydı. Herhangi bir şeye karar vermeden önce meseleleri bilenlere danışmayı ihmal etmezdi. Çok düşünür, çok çalışır, az konuşurdu. Ağırbaşlılığı ve olgun tavırlarıyla halkının sevgi ve saygısını kazanmıştı. Mamurlu'nun gelişip büyümesinde emeği çok büyüktü.

Mamurlu'nun durumunu bütün ülkeler hayranlıkla izliyordu. Bu ülkelerden biri de Mamurlu'ya en yakın ülke olan Ataliyet idi. Otuz yaşlarında, genç, iyi niyetli bir insan olan Himmet, bu ülkenin sultanıydı. Fakat bir sultan olmasına rağmen Himmet, çoğu zaman huzursuz ve mutsuzdu.

SULTAN HİMMET'İN YOLCULUK FİKRİ

Himmet'in ülkesi Ataliyet çok fakir bir ülkeydi. Aslında ülkenin geniş ve verimli arazileri vardı, nüfusu da epey kalabalıktı. Ama insanlarda öyle bir gevşeklik ve tembellik vardı ki başka ülkelerden ziyaretlerine gelip de onları görenlerin bile uykusu geliyordu. Halkın büyük bir çoğunluğu fakirdi. Ülkede hatırı sayılır zenginler olmasına rağmen fakirler, onların vereceği zekât ve sadakalardan faydalanamıyordu. Zenginler, ihtiyaç sahiplerini bulmakla pek uğraşmıyor ve çoğu zaman ihmalkârlık yaparak zekât ve sadaka vermiyorlardı. Sultan Himmet'in, bütün bunları düşündükçe uykuları kaçıyordu. Ama bir türlü plânlama yapılarak işler sıraya koyulamıyordu.

Aslında Himmet Sultan, bu kötü gidişatı düzeltebilmek için defalarca ülkenin ileri gelenleriyle toplantılar yapmıştı. Hep beraber günler geceler boyu görüşmüşler, pek çok karar almışlardı. Yapılan toplantıların heyecanıyla ilk zamanlar kıpırdanmalar olsa bile ardından yine gevşeklik günleri geliyordu. Çünkü başta kendisi olmak üzere, ülke halkı alınan kararlara uymakta çok zorlanıyordu. Rehavet ve tembellik artık iç-

lerine iyice işlemişti. Sultan Himmet, sürekli bu durumdan kurtulmanın çarelerini arıyor, fakat bir türlü işin içinden çıkamıyordu.

Bir gün aklına bu kötü gidişattan kurtulma adına her zamankinden farklı bir fikir geldi. "Gidip Sultan Kerim'e fikir danışayım. Onun tavsiye edeceği şeyleri yaparak belki ülkemi kurtarabilirim. Ben de onun yaptıklarını yaparak belki ülkemi kalkındırabilirim." diyerek Mamurlu Devleti'nin sultanını ziyarete gitmeye karar verdi.

Hiç vakit kaybetmeden bu düşüncelerini ülkenin ileri gelenlerine ve en yakın dostlarına da açtı. Kendini dinleyen heyete:

– Ey halkımın ileri gelenleri! Siz de çok iyi biliyorsunuz ki ömür çok kısa ve yapılacak işler pek çoktur. Ülkemizin durumu herkesin malûmudur. Ülkemizi, içine düştüğü bu kötü durumdan kurtarmak için Sultan Kerim'i ziyaret edip onun fikrini almaya ne dersiniz?

Sultan Himmet'i dinleyenlerin çoğu, "Durup dururken yeni bir maceraya atılacağız. Ne lüzumu var canım, yaşayıp gidiyoruz işte. Dünyada her ülke zengin olacak diye bir şart yok ki!" diye kendi aralarında homurdandılar. Fakat yine de sultanın hoşuna gider düşüncesiyle:

– Çok güzel düşünmüşsünüz. Ülkemizi geliştirmek için elbette bir şeyler yapmalıyız. Kaldı ki Mamurlu, hem dünyanın en gelişmiş ülkesi hem de bize çok yakın. Oraya gidip Sultan Kerim'e akıl danışmak parlak bir fikir sultanım, dediler.

Sultan Himmet:

– Benimle aynı fikirde olduğunuza sevindim. Peki, oraya yapacağımız ziyarete benimle kimler gelmek ister, deyince kalabalıktan yine büyük bir homurtu yükseldi.

Oradakilerden hiçbiri böyle bir yolculuğa çıkmaya hevesli görünmüyordu. Sonuçta sadece Himmet'in baş veziri Gayretkeş ve yakın dostlarından biri olan Azimkâr, Mamurlu'ya yapılacak yolculuğa çıkmayı kabul etti.

Sultan Himmet, veziri ve arkadaşı, Mamurlu'ya gitme kararının alınmasından ancak bir hafta sonra hazırlıklarını tamamlayıp yola çıkabildiler. Gevşeklik ve tembellik, onlardan kurtulmaya giderken bile peşlerini bırakmıyordu. Nihayet geç de olsa yolculuk günü geldi ve ülke, ikinci vezire emanet edilerek yola çıkıldı.

MAMURLU'YA YOLCULUK

Uzun bir yolculuğun sonunda Mamurlu uzaktan görünmüştü. Himmet ve yanındakiler, ülkenin başşehrini tepeden gören yaşlı bir çınarın altında konaklamaya karar verdiler. O geceyi orada geçirip, ertesi sabah dinç bir şekilde Sultan Kerim'in yanına gideceklerdi. Şehir, geceleyin meşalelerle aydınlatılan sokaklarıyla ışıl ışıl parlıyordu. Hayranlık dolu bakışları şehrin güzelliğine takılmıştı. Yaşlı çınarın gece serinliğinde çıkardığı yaprak hışırtıları üçünün de kalbine huzur verdi. Gayretkeş ve Azimkâr, kısa bir süre sonra içlerini ısıtan ateşin karşısında uykuya daldılar. Dertli sultan Himmet ise hâlâ hayran hayran Mamurlu'nun başkentini izlemekteydi. Aynı güzellikte bir ülkeye sahip olmak için uzun uzun dua etti, yalvardı. Allah'tan bunu başarabilmek için güç, kuvvet ve gayret istedi. Bir süre sonra onun gözkapakları da yorgunluğa yenik düşmüş ve kapanıvermişti.

Ertesi sabah uyanır uyanmaz toparlanarak hemen yola koyuldular. Şehrin en dışında düzenli ve tertemiz sokaklar, genişçe caddeler vardı. Sokaklardaki her dört evden birinin duvarında geceleri yakılan meşale bulunmaktaydı. Hemen hemen her evin penceresinde veya

balkonunda rengârenk çiçekler vardı. İnsanlar mütevazı ve güzel giyimli, güler yüzlüydü. Herkes hızlı ve kararlı adımlarla yürüyor, birbiriyle selâmlaşıyor ve yollarına devam ediyordu. Sultan Himmet, kendi ülkesindeki yollarda, sokaklarda amaçsız gezinen ya da işyerlerinin önlerinde konuşup gülüşerek zaman geçiren insanları düşündü. Mamurlu'da böyle zamanını boşa geçiren bir kişi bile görememişti. Küçükler ve gençler yaşlılara oldukça saygılı davranıyor, büyüklerin de onları çok sevdiği her hâllerinden belli oluyordu.

Himmet ve yol arkadaşları, şehirde bir süre ilerledikten sonra rastladıkları bir satıcıya sarayın nerede olduğunu sordular. Satıcı, onların yabancı olduklarını hemen anlamıştı:

– Saray mı, diyerek gülümsedi.

Kendilerinden emin bir şekilde:

– Evet, Sultan Kerim'in sarayını arıyoruz, dediler.

Satıcı sözü uzatmadan:

– Sultan'ın sarayı yoktur. O, iki katlı bir evde yaşar. Devletin işlerini yürüttüğü bir yer var, galiba orayı soruyorsunuz, dedi.

Himmet Sultan, kendi sarayının ihtişamını düşünerek bu durumdan biraz utanmış ve kafası iyice karışmıştı. "Oysa ülkeler saraylardan yönetilir, nasıl olur da bir padişahın sarayı bile olmadan ülkesi bu kadar güzel olabilir?" diye düşünürken:

– Evet, evet. Onun bu ülkeyi yönettiği yeri arıyoruz, diyebildi.

Tarif üzerine şehirde ilerlemeye devam ettiler. Şehirdeki nizam ve intizama her adımda biraz daha hayran oluyorlardı. Bu arada öğle ezanı okunmuş, onlar da artık Sultan Kerim'in sarayına gelmişlerdi. Ortalık çok sessizdi.

Gayretkeş:

– Bizim saray bunun en az yüz katı, deyiverdi.

Himmet Sultan da:

– Öyle ama bu şehir de bizim başşehrimizin en az yüz katı. Galiba işin sırrı, büyük saray değil ha baş vezirim ne dersin, dedi.

Gayretkeş önüne bakarak mahcup bir ifadeyle:

– Haklısınız efendim, deyiverdi.

Geleceklerini önceden haber alan Sultan Kerim'in veziri onları kapıda karşıladı ve:

– Efendim, hoş sefalar geldiniz. Buyurun, hemen içeri geçelim. Uzak yollardan geliyorsunuz, epeyce yorulmuş olmalısınız, diyerek onları içeri buyur etti.

Himmet Sultan, bu güler yüzlü karşılamadan çok memnun kalarak:

– Hoş sefalar bulduk. Çok yorgun değiliz. Niyetimiz, Sultan Kerim'i ziyaret ve bir iki kelam sohbetten ibaret, dedi.

Vezir:

– Efendim, Sultanımız şu an camide öğle namazını kılıyor. O da zaten sizi bekliyordu. Kendisi gelene kadar şurada dinlenin. Ben de size bu arada ikramda bulunmak isterim, dedi.

Vezir, tam misafirlere içecek bir şeyler ikram ediyordu ki kapıdan Sultan Kerim göründü.

SULTAN KERİM'İN HEDİYELERİ

Misafirlerini hürmetle ve güler yüzle karşılayan Sultan Kerim, onları, kendi odasına alarak oturabilecekleri yerler gösterdi. Hâllerini ve hatırlarını sorduktan sonra:

– Nedir meramınız? Sizi buralara hangi rüzgâr attı, dedi.

Soru üzerine Himmet Sultan derdini anlatmaya başladı. Ülkesinin geri kalışından, insanların miskinliğinden, işsizliğin arttığından, fakirlerin sayılamayacak kadar çok olduğundan bahsetti. Sultan Kerim, bütün anlatılanları büyük bir dikkatle dinlerken Himmet Sultan sözlerini şöyle sürdürdü:

– İşte Sultan Kerim, hâlimiz bu. Bizim bu durumlara düşmemizin sebebi nedir? Bu kötü gidişattan kurtulma adına bir fikir, bir çıkış yolu söylersin ümidiyle sana geldim. Bilirsin, babalarımız da çok iyi dosttular ve birbirlerine sık sık fikir danışırlardı.

Bu sözlerden sonra Sultan Kerim biraz düşündü ve:

– Sana elimden gelen yardımı yapmaya hazırım. Şimdi gelelim sıkıntılarınızdan kurtuluş çaresine. İçinde bulunduğunuz durumdan elbette bir çıkış yolu var. Söy-

leyeceğim şeyi yaparsan, bu saydığın dertlerin hepsinin üstesinden gelebilirsin. Çünkü sana söyleyeceklerimin hepsini kendim bizzat yaparak tecrübe ettim, dedi.

Himmet Sultan duyduklarına çok sevinerek:

– Nedir peki? Allah aşkına hemen söyle. Demek bütün dertlerimin çaresi var ha? Kendim ve ülkem için yapabileceğim şeyler var yani, diye içinden geçenleri ardı ardına sıraladı.

Sultan Kerim tebessüm ederek:

– Evet, dünyada dermansız dert yoktur. Senin derdinin çaresi, bir yolculuk yapmak ve bu yolculuğun sonunda Hayat Meydanı'na ulaşmak, dedi.

– Himmet gözlerini kocaman açarak sorularını sıraladı:

– Hayat Meydanı mı? Bir yolculuk nasıl dertlerime derman olacak ki? Yeni bir yolculuk yeni dertler olmasın sakın? Hem orası da nasıl bir yermiş öyle! Adını daha önce hiç duymamıştım. Nasıl gidilir bu Hayat Meydanı'na?

Kerim Sultan anlatmaya başladı:

– Hayat Meydanı'na gidebilmenin bazı kuralları var. Tabii oraya ulaşmanın birtakım zorlukları da var. Ben de yıllar önce babamın tavsiyesiyle bu yolculuğa çıkmıştım. Babamdan sultanlık görevini devralıp Mamurlu'nun başına geçtiğim dönemdi. Hayat Meydanı'ndan ülkemi bu duruma getirecek bir hazineyle dönmüştüm. İnan bana oraya ulaştığında çektiğin bütün zorluklara değdiğini göreceksin.

Sultan Himmet hâlâ tereddütlüydü:

– Peki, diyelim ki yolculuğa çıkmayı kabul ettim. Sonra neler olacak? Hele anlatıver devamını, dedi.

Sultan Kerim anlatmaya devam etti:

– Oraya gidebilmek için Şevk'e ihtiyacın olacak.

– Şevk mi? O da ne Sultan Kerim?

– Şevk, beyaz bir küheylan. Yolculuk boyunca yanından ayırmaman gereken bir yardımcı.

– Demek bu yolculukta bineğim o olacak. Peki sonra?

– Şevk'e binip güneşin doğduğu yöne doğru bir hafta kadar gideceksin. Sonra karşına bir çöl çıkacak. Binbir tehlikeyle dolu, sıcaktan ve susuzluktan bunaltan bir çöl.

Sultan Kerim bunları anlatırken, Himmet'in yol arkadaşları Gayretkeş ve Azimkâr ağızları açık onu dinliyorlardı. Sultan Kerim, "Eğer çölü sağ salim geçebilirsen..." diye anlatmaya devam edecekken söze girdiler ve Sultan Himmet'ten özür dileyerek böyle bir yolculuğa çıkamayacaklarını söylediler. Sonra da bu yolculuğa çıkmama hususunda Sultan Himmet'i de ikna etmeye çalıştılar. Hiç bilmedikleri bir yere gitmeye çalışmanın gereksiz olduğunu, ülkenin durumunu değiştirmeden eskisi gibi yaşayabileceklerini, sultanlarının canını tehlikeye atmasının yanlış olduğunu savundular.

Arkadaşlarının bu tavırları üzerine Sultan Himmet, bir süre düşünceye daldı. Her şeye rağmen yolculuğa çıkmaya kararlı görünüyordu. Aralarında bir süre

daha konuştular. Bu arada Sultan Kerim de sessizce onları izliyordu. Sonunda Himmet Sultan, daha yolun başında zorluklardan yılan iki adamını Ataliyet'e geri göndermeye karar verdi. Onları uğurladıktan sonra, tekrar Sultan Kerim'in yanına gelerek:

– Benim bu yolculuğa çıkmaktan başka çarem yok. Bana, bu yolculuk hakkında biraz daha bilgi verir misin, dedi.

Onun bu kararına sevinen Sultan Kerim:

– Böyle yolculuklar için besleyip, baktığım bir Şevk'im var. İstersen onu sana verebilirim, deyiverdi.

Biraz daha rahatlamış görünen Sultan Himmet sordu:

– Çok sağ ol. Allah, senden razı olsun. Peki, çölden sonra beni bekleyen neler var?

Sultan Kerim devam etti:

– Ben de tam onu anlatacaktım. Sana, bu yolculuk boyunca kullanman için bir kılıç, bir yay ve de oklar vereceğim. Sabır, bu yolculukta en büyük yardımcın olacak.

Sultan Kerim'in bu sözleri üzerine Himmet, verilecek kılıcı ve okları çok merak etmişti. Hele Şevk? Onun üzerine binip, uçmak için sabırsızlanıyordu. O, bu düşüncelerle meşgulken Himmet'in gözlerindeki kararlılık Sultan Kerim'in çok hoşuna gitmişti. Sultan Himmet, hayalinde yolculuğu başlatmışken Sultan Kerim de Şevk'in hazırlanma emrini vermişti. Bir yandan da odanın köşesinde duran sandıktan, kadifeye sa-

rılmış kılıcı getirmişti. Kılıcın parıltısı, Himmet'i hayalinden uyandırmaya yetti.

Sadece:

– Yolculukta kullanacağım kılıç, bu mu, diyebildi.

Kılıcın kınını kenara koyan Sultan Kerim, Himmet'in yanına sokuldu ve onun kılıcı daha yakından görmesini sağladı. Parıltısı göz kamaştıran kılıç, tıpkı Hazreti Ali'nin kılıcına benziyordu. Kabzanın hemen yanından başlayarak kılıcın ucuna doğru yazılmış âyetler vardı. Âyetler, kılıcın her iki yüzünde de bulunmaktaydı. Sultan Kerim, kılıcı Himmet'e uzatarak:

– Al bakalım. Allah mübarek etsin. Karşılaştığın tehlikelerde sabırla bu kılıcı kullanırsın, dedikten sonra kılıcı ona vererek tekrar sandığın başına gitti.

Bu defa sandıktan altın bir yay ve üzerinde yine âyetler yazılı olan oklar çıkmıştı. Himmet, büyülenmiş gibi kılıca bakarken Sultan Kerim, altın yay ve oklarla onun yanına gelerek:

– İşte diğer yardımcıların, dedi.

Kılıcı kınına sokan Sultan Himmet, gördüklerinin hangisine şaşıracağını bilemez bir vaziyette sordu:

– Bunu, nerede, ne için kullanacağım Sultan Kerim?

O da cevapladı:

– Çölü geçmeye çalışırken sadece kılıç yeterli olmayabilir. O zamanlarda da bu okları kullanırsın.

Yolculuk öncesindeki hazırlıkların çokluğu ve yolculuk sırasında yaşayabileceği tehlikeler karşısında

Himmet Sultan'ın kalbinde tereddütler belirmeye başladı. Sultan Kerim, onun içine düştüğü tereddüdü sezince bir başka ikazda daha bulunmak istedi. Çünkü bu yolculuk için çekilecek sıkıntı da neticesindeki mükafat da çok büyüktü.

– Çölde, Hayat Meydanı'na giden başka insanlarla karşılaşırsan sakın birbirinize üstünlük taslamayın, dedi.

Bunun üzerine Sultan Himmet merak ve şaşkınlıkla:

– Demek başka yolcular da olacak, öyle mi, diye soruverdi.

Sultan Kerim, kendinden emin bir ses tonuyla:

– Elbette! Yolda ülkesi için, kendisi için, ailesi için bu yolculuğu göze almış insanlarla karşılaşabilirsin. Bir şeyler başarma konusunda dünyanın tek dertli insanı sen olmayabilirsin, dedi.

Bunun üzerine Himmet:

– Tamam, senin dediğin gibi yapacağım. Kimseyle zıtlaşmak, kimseye üstünlük taslamak yok. Birlik beraberlik var. Haklısın, birlikten kuvvet doğar nasıl olsa. Peki, çölden sonra nereye varacağız, dedi.

Sultan Kerim:

– Çölü tam bitirmek üzereyken bir siper bulman gerekiyor. Yola bu siperden devam edeceksin. Siperin adı Sabır Siperi'dir. Sana son tavsiyem şudur Himmet kardeşim: Bütün yolcuğun boyunca sakın acele etme. Sabır Siperi'ne ulaştığın zaman yolculuğun geri kalan

kısmını oradaki nurani bir ihtiyardan dinleyeceksin, deyince Himmet sordu:

– Peki, siperde ilerleyince yol, Hayat Meydanı'na mı çıkıyor?

Kerim Sultan, bu soruya gülümseyerek cevap verdi:

– Hayır, hayır. Dedim ya yolun buradan sonrasını siperin içindeki yaşlı zattan dinleyeceksin. Sözlerine dikkat edersen onu tanıyabilirsin. Haydi, artık daha fazla vakit kaybetme, yolun açık olsun. Akşama kadar hayli yol alabilirsin.

Bu sözlerin ardından, birlikte ikindi namazını kıldılar ve Kerim Sultan, Himmet'i Şevk'in yanına götürdü.

ŞEVK'İ İLK GÖRÜŞ

Saraydan dışarı çıkınca Himmet Sultan, kendisi için hazırlanmış olan Şevk'i gördü. Çok heyecanlanmıştı, gözlerini ondan bir türlü ayıramıyordu. Daha önce hiç bu kadar asil bir at görmemişti. Şevk, uzun bacakları ve geniş sırtıyla âdeta uçacak gibi duruyordu. Himmet, Sultan Kerim'e minnet dolu gözlerle bakarak sıkıca sarıldı. Ona her hâliyle teşekkür ediyordu. Kılıcı beline, yayı da sırtına kuşanan Himmet, Şevk'e biner binmez âdeta kanatlanıp uçtuğunu sandı. Sultan Kerim'in eli, onun ardından uzun süre havada kaldı.

Himmet, bu yolculuğa o kadar istekliydi ki akşam ezanı okunmadan bir günlük yol aldı. İlk molayı akşam namazını kıldığı handa verdi. Karnını bu handa doyurduktan sonra, yatana kadar cevşen ve Kur'ân okudu. Yatmadan önce kılıca ve yaya şöyle bir bakıp "Ya Allah, Bismillah. Mahcup etme ya Rabbi!" dedi ve yatağına uzandı. Uyuyana kadar bu yolculuğu tamamlayabilmek için uzun uzun dua etti. Bir süre sonra gözkapakları kapanmış, derin bir uykuya dalmıştı.

Sabah, yanık bir ezan sesiyle uyandı. " Namaz uykudan hayırlıdır." sözüyle yataktan fırladı. Hemen kalkıp abdest alarak hanın yakınındaki camiye gitti. Ce-

maate yetişmişti. Sabah namazını camide kılmanın tarifsiz huzurunu yaşıyordu.

Namazdan sonra hana gelip bir çorba içti ve yanına biraz daha azık alarak tekrar yola koyuldu. Şevk âdeta uçar gibi gidiyor, Himmet de bu hızdan büyük zevk alıyordu. Sultan Kerim'in "Bir hafta sürer." dediği yolculuğu bu şekilde üç günde bitirebilirdi Himmet. Hızla ilerlerken arada bir aklına Sultan Kerim'in çöl ile ilgili söyledikleri geliyordu. Veziri ve en yakın dostu, çöldeki zorlukları duyar duymaz yolculuktan vazgeçmişlerdi. O, her şeye rağmen yola girmişti ama acaba karşısına çıkan zorluklarla mücadele edebilecek miydi? Yolun bundan sonrası nasıldı? Bunları düşünürken hızının giderek azaldığını fark etti. Zihninden bir an geçen bu düşüncelerden kurtulduktan sonra, Şevk'i mahmuzladı ve tekrar hızlandı. Dörtnala gidiyordu. Öyle heyecanlıydı ki yolun bittiğini ve artık çöle geldiğini bile fark edememişti. Ta ki onu, hızından ve yolundan alıkoyan büyük gürültüyü işitinceye kadar.

Bu, gök gürültüsüne benzer sesin, ne olduğunu anlamak için sağa sola bakınmaya başladı. Yanından geçtiği kayalıklar, üzerine yıkılacak gibi oluyordu. Gökte tek bir bulut yoktu ki duyulan ses gök gürültüsü olsun. Himmet, korkulu bakışlarla sesin kaynağını anlamaya çalışırken, sesten ürkerek aniden duran Şevk de şaha kalkmıştı. O rüzgâr gibi uçan atın, ayakları sanki yere çivilenmişti. Yerinde öylece kalakalmıştı Şevk. Himmet, her ne kadar onu ileri sürmeye çalıştıysa da Şevk ilerlemedi.

Bu sırada yanlarındaki kayalığın ardından yeni bir gürültü daha duyuldu. Himmet'in kalbi daha hızlı atmaya başladı. Şevk'in ayakları da kuma batıyordu. Yeri titreterek gelen bu ses de neyin nesiydi?

YEİS'İN SALDIRISI

Olanlar karşısında Himmet'in dizlerinin bağı çözüldü. Ağzı kurudu, nefesi sıklaştı. Kalbi bedeninden fırlayacak gibiydi. Ses, o kadar yaklaşmıştı ki Himmet, nefesini tutup olacakları beklemeye başladı. Korkudan dili damağına yapışmıştı. Son bir kükreme sesiyle birlikte kayalıkların arkasından yelesi çalılık gibi, kendisi deve büyüklüğünde olan ama aslana benzeyen bir hayvan çıkıverdi.

Bu garip yaratığın gözleri yumruk kadar, dişleri de çivi gibi sivriydi. Çenesinde altlı üstlü sıralanmış dişler, âdeta testereye benziyordu. Her kükreyişinde mağaraya benzeyen ağzı, sanki Himmet'le Şevk'i aynı anda yutacak kadar açılıyordu.

Himmet, bu canavarın kim olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sultan Kerim'in, çölü anlatırken bahsettiği tehlikelerden biri olmalıydı. Himmet, tahmininde yanılmamıştı. Büyük işler peşinde olan hemen herkesin en büyük düşmanı olan Yeis'ti bu. Yeis, sanki acelesi varmış gibi hemen onlara saldırmaya başladı. Ön pençelerinden biriyle Himmet'in üzerine doğru kumları tekmeledi önce. Yerden kalkan kumlarla, göz gözü görmez oldu. Yeis'in nefesini ensesinde hisseden

Himmet, onun bir darbesiyle Şevk'ten düşüverdi. Bu acımasız pençe darbesiyle Şevk de yere yuvarlanmış ve yaralanmıştı.

Kumlardan oluşan sis perdesi aralanınca Himmet, Yeis'in kocaman açılmış ağzıyla karşı karşıya geldi. Yeis, neredeyse onu yutmak üzereydi. Himmet, can havliyle belindeki kılıcı kınından çıkararak "Allahü Ekber!" diye bir nara attı. Bunun üzerine Yeis bir süre durakladı. Kılıç, Yeis'in gözlerini kamaştırıyor, hatta açmasına engel oluyordu. Bu durumu fark eden Sultan Himmet, Yeis'e hamle üstüne hamle yapmaya başladı. Uzanabildiği yerlerinden bu büyük düşmanı yaralamaya çalışıyordu. Bütün gücüyle Yeis'ten kurtulmaya çabalarken gözüne kılıcın üzerindeki âyet ilişti: "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz."

Himmet, o an bu düşmanı ümit ve sabırla mücadele ederek yenebileceğini anladı. Öyle de yaptı, fakat bu sırada hem kendisi hem de Şevk yaralanmıştı. Her ikisinin de gücü çok azalmıştı. Bu arada Yeis, fırsat buldukça Himmet'in üzerine ayağıyla kumları tekmelemeye devam ediyordu. Fakat her şeye rağmen Sultan Himmet, insanın en büyük düşmanlarından biri olan Yeis'i yaralayarak kaçırmayı başardı.

Koşarak yanlarından uzaklaşan Yeis gözden kaybolunca, Şevk ve Himmet rahat bir nefes aldılar. Biraz dinlendikten sonra kendine gelen Himmet, hem kendisinin hem de Şevk'in yaralarını sardı. Bir süre sonra her ikisi de kendini daha iyi hissediyordu. Yeniden yola koyulup çölde ilerlemeye başladılar. Ancak yolculu-

ğun geri kalanı zorlu geçeceğe benziyordu, çünkü Himmet'in yanında pek fazla yiyecek ve içecek kalmamıştı. Konakladığı handan yanına aldığı azığın çoğu, Yeis'le yaptığı vuruşmada dağılıp gitmişti. Aç ve susuz hâlde iken çölün zorlu şartlarına dayanmak, hayli zor olacaktı.

Himmet, zihninde bu düşüncelerle bir süre daha ilerledikten sonra Kerim Sultan'ın bahsettiği yolcularla karşılaştı. Farklı diyarlardan gelen yolcuların hepsi de Hayat Meydanı'na gidiyorlardı. Onların da yanlarında Şevk'e benzeyen atlar vardı. Hemen hepsinin yüzünde Yeis'ten kalma izler olduğu, Himmet'in gözünden kaçmamıştı. Kiminde pençe izi, kiminde ezik ve morluklar, kimilerinde ise Yeis'i ilk gördükleri andaki korkudan kalan sararmış yüzler. Bu yolculardan en güçlü görünen Himmet'in kendisiydi. Sultan Kerim'in birlik ve beraberlikle ilgili nasihatlerini hatırlayan Himmet, kalabalığı karşısına alarak şöyle dedi:

– Ey Hayat Meydanı'na gitmeye karar vermiş yolcular! Bu, bin bir zorluklarla dolu çölü her birimizin tek tek aşması imkânsız. Gelin hepimiz, yanımızdaki yiyeceklerimizi ve içeceklerimizi birleştirelim. Yolun kalan kısmını, selâmete erene kadar birlikte sürdürelim.

Bu fikir diğer yolculara da mantıklı gelmişti. Çölün zorlu şartlarında yalnız olmak gerçekten de zordu. Yolculuk, bir süre Sultan Himmet'in bu fikri doğrultusunda devam etti. Ancak kısa bir süre sonra yanlarındaki suyun tamamı bitti. Yolcular, bu durum karşısında endişeye kapılınca her kafadan bir ses çıkmaya baş-

ladı. Herkes suyun nasıl bulunabileceği ile ilgili fikirler üretiyor ve düşüncesini yüksek sesle dile getiriyordu. Kimse diğerinin söylediğini dinlemiyor, herkes kendi fikrinde diretiyordu. "Benim dediğimi yapmazsak hepimiz susuzluktan öleceğiz." diye söylenenler bile vardı. Zamanla bu sözlü tartışmalar, itişip kakışmalara vardı. Hatta aralarında kavga edenler bile oldu.

Sonunda yolculardan bazıları, çölün çoğunu geçtiklerini zannederek yola tek başlarına devam etmeye karar verdi. Geriye kalanlar ise yola birlikte devam edecekti. Fakat işleri pek de kolay değildi. Birlik ve beraberlikleri zedelenmişti. Himmet ve yanındakilerin sayıları da güçleri azdı. Yiyecek ve içecekleri de kalmamıştı. Kim bilir onları daha ne zorluklar bekliyordu?

KUMA SAPLANIŞ

Himmet'in nasihati, ancak kısa bir süre için işe yaramış ve yanındakilerin çoğu karşılarına çıkan ilk sıkıntının ardından gruptan ayrılmıştı. Sabırsız yolcular, yolun büyük bir kısmını tamamladıklarını zannediyor ve herkesten önce çölü geçmek istiyorlardı. Atına atlayan yolcu dörtnala uzaklaşmış, Himmet de yanında kalanlarla gidenlerin ardından bakakalmıştı.

Ancak çölde kumlar çok kızgın ve gittikleri yön de bataklıktı. Kendilerini bekleyen tehlikelerden habersiz hızla ilerlediler. Himmet ve yanındakiler ise, birbirlerinden ayrılmadan emin adımlarla yollarına devam ettiler. Bir süre sonra gruptan ayrılıp gidenlere yaklaşmışlardı. Onlarla bu kadar çabuk karşılaşmalarına çok şaşırdılar. Oysaki onlara üstünlük taslayarak yanlarından dörtnala ayrılan bu dik başlı ve tez canlı yolcuların, çok daha uzaklara varmış olmaları gerekirdi. Dikkatlice bakınca onların kumlara saplandığını ve bir adım bile ilerleyemediklerini fark ettiler. Kum bataklığı öyle tehlikeliydi ki içine düşenleri, yavaş yavaş eriyen buz gibi kaybediyordu. Bu duruma çok üzülen Himmet ve arkadaşları yanlarına varana kadar, aceleci yolcuların hepsinin kumların içinde kaybolup gittiğini gördüler. Onlardan geriye sadece son çırpınış görüntü-

leri ve naraları kalmıştı. Arkadaşlarının başına gelenlerden çok etkilenen yolcular "Keşke bu kadar başına buyruk ve aceleci olmasaydılar, gruptan ayrılmasaydılar." demekten kendilerini alamadılar.

Bu yaşananların üzerine yine Kerim Sultan'ın sözlerini düşünen Himmet, temkinli giderek bir sipere ulaşması gerektiğini hatırladı. Biraz önce arkadaşlarının kuma saplandığı yeri geçerken çok daha dikkatli olmaları gerektiğini anlamışlardı. Sağlam bir iple kendilerini bellerinden birbirlerine bağladılar. Kum bataklığını geçerken eğer içlerinden biri kayıp yuvarlanacak olursa, diğerleri hemen onu çekecekti. Himmet, yanındakileri peşine taktı ve Şevk'in adımlarına dikkat ederek yavaşça ilerlemeye başladılar. Sanki çölün ortasında patika bir yol vardı ve onlar, bu yoldan yakalamaya çalıştıkları ürkek bir kuşu kaçırmamaya çalışarak yürüyor gibiydiler.

Çölün sonuna geldikleri, çok uzakta olmayan ağaçlardan anlaşılıyordu. Atlarını koştursalar birkaç dakikada kalan yeri geçebilirlerdi. Fakat çölü, herkesten önce geçme isteği ve acelecilik kendilerinden öncekilerin sonlarını getirmişti. Bu duygular, şimdi Himmet'in de içini kemiriyordu. Bir an Şevk'i mahmuzlayıp, bir koşuda önündeki kum denizini bitirmek geçti içinden. Kendisi gibi düşünen başkaları da olmuştu. Zira bellerine bağlı ipler, bir geriliyor bir gevşiyordu.

Nihayet içlerinden geçen duygulara yenilen ve belindeki ipi çözen birkaç kişi oldu. Himmet, yanından koşturarak giden bu yolcuların peşinden uzun uzun

baktı. Yolun sonunu yakın görüp acele etmemek, ne olursa olsun temkini elden bırakmamak gerekiyordu. Gruptan ayrılanların ardından hüzünle bakarken "Acaba bir daha karşılaşabilecek miyiz?" diye geçirdi içinden Sultan Himmet. Bu arada Sultan Kerim'in bahsettiği siper, karşıda görünmüştü.

ÇÖL KARTALLARI

Himmet ve yanında kalanlar, sipere doğru giderken birden insanın içini ürperten sesler duyulmaya başladı. Hem yolcular hem de atlar çok ürkmüştü. Bu sesler, yeni bir canavara mı aitti yoksa? Korkuyla çevrelerine bakındılar. Daha önce gruptan ayrılıp yalnız başına yola devam edenlere saldıran çöl kartallarıydı bunlar. Öyle büyüktüler ki bir araya gelmişler ve gökyüzünü kara bir bulut gibi kaplamışlardı. Kartalların çığlıkları, insanların kulaklarını sağır edecek cinstendi. Kanatlarından gelen sesler ise, çok yüksekten akan bir şelâlenin sesini andırıyordu. Himmet ve arkadaşları; kesik kesik ve sert çığlıklar, uğuldayan kanat sesleri, yerden havalanan toz ve kumlar eşliğinde hep birlikte içlerinden son dualarını okumaya başlamışlardı.

Bütün bunlar, gruptan iki üç kişinin daha korkarak kaçmasına sebep oldu. Kartallar, tek başlarına sağa sola kaçışan bu yolcuları fark eder etmez hemen saldırıya geçtiler. Öyle acımasızlardı ki kimi yolcuyu gagalayıp öldürüyorlar, kimini pençelerinin arasına alıp uzaklara götürüyorlardı. Herkes çok çaresizdi, korkudan ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

Bütün bu olup biteni izleyen Himmet, yayını çıkarıp bir ok hazırladı. O anda gözü okların üzerinde ya-

zılı âyetlere takıldı: "Allah için olunuz." O anda bu kartallardan kurtulmak için, birlik beraberlik içinde hareket edilmesi gerektiğini anladı. Belli ki aralarındaki birliği bozmakla güçsüz düşmüşlerdi. Fakat ne bu hakikati anlatacak vakit kalmıştı ne de dinleyecek insan. Kalan birkaç kişi, etraftaki kayaların ardına saklanmıştı. Himmet de hemen kayalıklara doğru koştu.

Bu sırada bir grup kartal, hızla üzerine doğru geliyordu. Hemen bir şeyler yapması gerektiğini anlayan Himmet, yayını gerip okları kartallara göndermeye başladı. Attığı her bir ok, bir kartala isabet ediyordu. Üzerine ok saplanan kartal, acı bir çığlık atarak sendeliyor ve yere düşüyordu. Bu arada sağa sola dağılmış yolcular, Himmet'in kartallarla mücadelesini görünce korkularını biraz olsun yenmiş ve onun yanına toplanmaya başlamışlardı. Himmet'in okları karşısında fazla dayanamayan kartallar, sonunda çığlık çığlığa kaçıştılar. Böylece Sultan Himmet ve yanına sığınanlar, bu saldırılardan sağ salim kurtulabildiler. Kendileri yorgun ve yaralı, atları da bitkindi. Fakat Sabır Siperi, artık çok yakındaydı.

SABIR SİPERİ

Sipere yaklaştıkça Himmet, "Burası Sultan Kerim'in anlattığı siper." diye düşünüyor ve içten içe seviniyordu. Siperin bir kale kapısını andıran ihtişamlı girişi, Himmet'in içine büyük bir güven vermişti. İlk gözüne çarpan, siperin girişindeki âyet oldu: "Dayanın, sabredin ve dayanışma içinde olun."

Şevk'le birlikte bu sipere giren Himmet, biraz daha rahatlamıştı. Siperin içi bahar mevsimi gibi serin, baba evi gibi güvenliydi. İçerisi, sanki büyük bir kervansaraya benziyordu. Âdeta birden bire çöl yarılmış ve önlerine güvenli bir vadi açılmıştı. Siperde, yolculuğun kalan kısmını tamamlamak için gerekli su ve yiyecek mevcuttu. Burası geçildiğinde, hem çöl aşılmış hem de yolun bir bölümü daha bitirilmiş olacaktı. Himmet, o gece orada konaklayıp dinlenmeye karar verdi. Onunla birlikte sipere giren diğer yolcular da oldukça yorgundu. Kimi, daha sipere girer girmez uyuyakalmıştı.

Sultan Himmet, yatsı namazının ardından bir süre cevşen ve Kur'ân okudu. Sonra yatağına uzandı ve gökyüzünü seyre daldı. Bir yandan parlak yıldız halısına bakarken bir yandan da yaptığı bu yolculuğu düşü-

nüyordu. Acaba Hayat Meydanı'na varabilecek miydi? Ülkesindeki kötü gidişatı değiştirmeyi çok istiyordu. Bir süre düşündükten sonra, yolun başından beri imdadına koşan âyetleri hatırladı: "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz." "Allah için olunuz." "Dayanın, sabredin ve dayanışma içinde olun."

Zihninde peşi peşine sıralanan bu düşüncelerle uyuya kalmıştı Himmet Sultan. Sabahleyin ezanla uyandı. Hemen abdest alıp mescide gitti. Sabahın o tatlı serinliğinde kıldığı namaz, içini huzurla doldurmuştu. Namazdan sonra bir süre daha mescitte kalarak, hayırlısıyla yolculuğu tamamlayabilmek için dua etti. Mescitten çıktıktan sonra Şevk'i hazırlayıp siperde ilerleyerek Sultan Kerim'in bahsettiği kişiyi bulacaktı. Yolculuğun kalan kısmıyla ilgili bilgileri ondan alacaktı. Siperde ilerlemeye başladığında Şevk'in sanki daha bir güçlü olduğunu hissetti. Şevk, âdeta siperden çıkıp uçmak ister gibiydi.

Himmet, siperde biraz daha ilerledikten sonra sağda solda farklı yaşlarda insanlar görmeye başladı. Biraz ileride kalabalık bir grup insan toplanmıştı. O tarafa doğru ilerleyen Himmet, kalabalığa yaklaşınca, insanların, ortalarında duran bir ihtiyarı dinlemekte olduğunu gördü. İhtiyarı dinleyenlerin, gözünü ondan ayırmadıkları Himmet'in dikkatinden kaçmamıştı. O da kalabalığın arasına karıştı ve anlatılanları dinlemeye başladı.

Bu ihtiyar, bir yolculuktan bahsediyordu. Himmet, ihtiyarın sözlerine kulak kabartınca Hayat Meydanı'na giden yolu tarif ettiğini hemen anladı. Bu nurani ihti-

yar, yolun buraya kadarki kısmını adı gibi biliyordu. Çevresindekilere sipere varana kadar nasıl başarılı olduklarını hatırlatıyor, bundan sonrası yapılması gerekenleri anlatıyordu. Himmet, anlatılanları biraz dinledikten sonra bu yolculuktaki en başarılı insanın kendisi olduğunu düşünmeye başladı. Oysa nurani ihtiyar, henüz sözlerini bitirmemişti ve daha anlatacağı çok şey vardı. Sultan Himmet böyle düşünedursun ihtiyar:

– Sizi bu siperden sonra bekleyen en büyük tehlike kendi gururunuzdur. Kendinizi diğer yolculardan üstün görmeniz, düşeceğiniz en büyük hatadır. Bu siperden sonra ileride geçilecek olan bir ırmak var. Irmağa varmadan önce de küçük bir dere. Bu ırmağı birlikte geçmeniz, nasıl geçeceğinizi mutlaka istişare etmeniz gerekiyor. Bu geçiş sırasında hiç kimsenin üzerine düşen vazifeyi aksatmaması lâzım, diye kalabalığa nasihat etmeye devam ediyordu.

Onun bu sözleriyle irkilen Himmet, bu nurani zatın Sultan Kerim'in bahsettiği yol gösterici olabileceğini düşünmeye başladı. Çünkü ihtiyarın sözleri çok tesirliydi. Üstelik siperde etrafına öyle kalabalığın toplandığı bir başkası da yoktu. Himmet, ona biraz daha yaklaştı ve söylediklerini daha dikkatli dinlemeye başladı. İhtiyar adam, konuşurken gözlerini ufka dikiyor, sakin ama kendinden emin bir ses tonuyla dakikalarca konuşuyordu. Ne kalın ne ince olan sesinde tuhaf bir ikna edicilik vardı. Hafif kısık olan gözlerinin, açık mı kapalı mı olduğu tam belli olmuyordu. Üzerindeki elbiseler, eski ama tertemizdi. Başındaki beyaz sarığı,

yüksek dağların zirvesindeki karlar gibiydi. Evet, evet Sabır Siperi'nde karşılaşacağı bilge zat, ancak bu insan olabilirdi.

Himmet, bunları düşünürken bilge zat da sözlerine devam ediyordu. Irmağı geçtikten sonra aşılacak bir tepe ve tepeden sonraki vadide karşılaşacakları düşmanlardan kurtulmak için sığınacakları bir kale olduğunu söyledi. Ancak kaleye nasıl gidileceğini söylemedi. Bilge ihtiyar konuşmasını bitirince yolcular, onun elini öperek yol hazırlığına başladılar. Himmet de ona yaklaştı, elini öptü ve doğruldu. Dua istemek için göz göze gelmeyi umdu, fakat ihtiyarın dudakları zaten kıpır kıpırdı. Himmet'in omzuna elini götürerek, "Yolun açık olsun evlâdım. Gururlanma, hiçbir şey için, hiçbir zaman." dedi. Nurani ihtiyarın bu sözleriyle bir kez daha şaşıran Himmet, saygıyla onun yanından ayrıldı.

Sabır Siperi'nden ayrılan yolcuların hepsi, iyice dinlenmiş ve yol hazırlıklarını tam olarak bitirmişlerdi. Hâllerinden memnun, sevinçliydiler. Ne de olsa buraya kadar gelmeyi başarabilen çok insan olmuyordu. Yola koyulmadan önce hepsinin içini kaplayan bu sevinç, yavaş yavaş kendine güven duygusuna dönüşmeye başladı. Kendilerine aşırı güvenmeleri kim bilir başlarına ne tür sıkıntılar getirecekti? Oysaki daha çok kısa bir süre önce Sabır Siperi'ndeki ihtiyardan bu hususta nasihatler dinlemişlerdi. Siperden çıkar çıkmaz içlerinde belirmeye başlayan gurur ve kibir, onları hiç de iyi şeylerin beklemediğini haber verir gibiydi.

DELİ IRMAK

Siperden ayrılan yolcular, geniş ve ferah bir düzlüğe çıkmışlardı. Düzlüğün iki tarafı da ormanlıktı. Ancak bilge ihtiyarın söylediği ırmağı bulmak için, ne yöne gideceklerini henüz kestirememişlerdi. Aradan çok zaman geçmemişti ki kalabalıktan bir homurtu yükseldi. Yolcuların çoğu, birbirlerinin fikrini bile sormadan farklı yönlere doğru ilerlemeye başladı. Hâlbuki böyle yapmamaları gerektiğini daha yeni dinlemişlerdi. Birlik ve beraberliklerini korumanın en güçlü silâhları olduğunu ne de çabuk unutmuşlardı. Gruptan ayrılanların ardından bakakalan Himmet, Sultan Kerim'in ve siperdeki ihtiyarın tavsiyelerini hatırlamakta gecikmedi. Hemen önlerine çıkarak:

– Önümüzde ne gibi tehlikeler olduğunu bilmiyoruz. Dilerseniz ırmağı bulup karşı kıyıya geçene kadar birlikte hareket edelim. Hem nasıl bir zorlukla karşılaşırsak karşılaşalım, birlik ve beraberlik içinde olursak hepsinin üstesinden gelebiliriz, dedi.

Fakat yolcuların çoğu, Himmet'in bu sözlerine gülüp geçti ve herkes bildiği gibi hareket etmeye devam etti. Kimi vadinin sağ tarafındaki kimi de sol tarafındaki ormana doğru yönelip, ağaçların arasında gözden

kayboldular. Onların bu umursamaz tavırlarının da tesiriyle Himmet de kimseye ihtiyacı olmadığını ve yolun gerisini tek başına tamamlayabileceğini düşünmeye başladı. Fakat sonra hemen yolculuğun başından beri, söylenenlere uyarak ilerleyebildiğini hatırladı. Başına buyruk hareket etmenin sıkıntılar doğuracağını ve belki onu, yolundan edeceğini unutmamaya çalışıyordu.

Yol arkadaşlarının çoğunun onu dinlememesine üzülse de yapabileceği çok bir şey kalmamıştı. Onun birlik çağrısına kulak veren birkaç kişiyle birlikte yola devam edeceklerdi. Atlarını mahmuzlayarak, önlerine açılan vadiye doğru dörtnala gitmeye başladılar. Patikaları takip ederken küçük bir dere kenarına gelmişlerdi. Himmet Sultan, "Bu, bizi ihtiyarın söylediği ırmağa götürecek dere olmalı." diyerek dereyi takip etmeye başladı. Şevk'i, dere boyu dörtnala koşturuyor, yanındakiler de ardından onu takip ediyorlardı. Sultan Himmet, tahmininde yanılmamış ve sonunda siperde bahsedilen ırmağın kenarına gelmişlerdi. Ancak ırmak, çok derin görünüyor ve üzerinde kalın kalın ağaçlar akıntıyla sürüklenip gidiyordu.

Irmağı bulmuşlardı bulmasına, ama şimdi de ırmağın nasıl geçileceği meselesi vardı. Himmet'in aklına, ırmağın ne kadar derin olduğunu anlamak için suyun içine büyükçe taşlar atmak geldi. Şevk'ten inip, yerden aldığı büyükçe birkaç taşı ırmağa attı. Attığı taşların ardından ırmaktan gelen sesler, dipsiz bir kuyudan geliyor gibiydi. Üstelik karşı kıyı da pek yakın değildi. Ne yapacaklarını kestiremeyen yolcular, ırmağın kenarında

bir ileri bir geri dolaşmaya başlamışlardı. Buradan karşıya bir geçiş yolu olmalıydı. Mutlaka olmalıydı.

Yolcular, ırmağı nasıl geçeceklerini düşünüp dururken su, bir yandan hızla akıp gidiyordu. Yüzerek karşıya geçmek imkânsızdı. Suyun daha sakin aktığı bir yer bulmak için tekrar atlarına bindiler ve ırmak boyu ilerlemeye başladılar. Sonunda akıntının yavaşladığı bir yer bulmuşlardı. Ancak ırmak bu kısımda da çok derindi. Himmet ve arkadaşları, buradan da yüzerek karşıya geçmeyi gözlerine kestiremediler. Sonunda bir sal yapıp, ırmağı bu salla geçmeye karar verdiler. Sal yapma fikri, bütün yolcuların aklına yatmıştı. Zaten başka çareleri de yoktu. Etraftaki ağaçlardan bu iş için uygun olanları seçip, ağaçları sarmaşıklarla birbirine bağlayarak salı yapmaya başladılar. Himmet, sarmaşıkları kesmek için Sultan Kerim'in verdiği kılıcı kullanıyor, kılıca baktıkça da onun nasihatlerini hatırlıyordu.

Büyük bir gayretle saatlerce sal yapımıyla uğraşan yolcular, bir süre sonra yorgun düşmüşlerdi. Sultan Himmet de çok yorulmuş ve biraz dinlenmek üzere yakındaki bir ağacın altına oturmuştu. Köpürerek akan ırmağı izlerken bir ara gözleri uzaklara daldı. Tam bu sırada karşıdan birkaç kişinin onun bulunduğu yere doğru geldiğini gördü. Dikkatle bakınca bunların, Sabır Siperi'nden çıktıktan sonra farklı yönlere dağılan yolcular olduğunu fark etti. Hepsinin yüzünde büyük bir yorgunluk, hâllerinde bir bitkinlik gözleniyordu. Bazıları ise yaralanmıştı. Ormandaki yabani hayvanların saldırılarına uğramış gibi bir hâlleri vardı.

Himmet, Sabır Siperi'nden çıktıktan sonra hatırlatmalarını dinlemeyip, istişareden kaçan bu yolculara kırgındı. Gelişlerini hiç umursamayıp, âdeta onları görmemiş gibi yerinden kalktı ve sal için yeni sarmaşıklar kesmeye başladı. Yaptıkları sala onları ortak etmeyi düşünmüyordu. İçinden "Madem yalnızlığı seçtiler, şimdi de başlarının çaresine baksınlar." diye geçiriyordu. Fakat sarmaşık keserken bir ağacın üzerinde gördüğü yazı, onu kendine getirmeye yetti. "İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olandır." hadisini görünce kafasında bir şimşek çaktı. Kendi kendine, "Ben ne yapıyorum böyle! Az daha ben de bencillik batağına saplanıyordum. Sadece kendimi düşünerek, hayırlı insan olma fırsatını kaçırıyordum." diye mırıldandı.

Etrafına toplanan insanlara yardım etmek üzere hemen elindeki işi bıraktı. Hepsiyle tek tek ilgilenerek onlara moral verdi. Bu arada sal yapımında çalışan diğer yolcular da yaralı arkadaşlarına yardım etmek üzere işlerini bırakmışlardı. Hep birlikte onların yaralarını sardılar ve rahatlamalarını sağladılar. Sonra Himmet, tekrar aralarına katılan yolculara çok daha büyük bir sal yapmak gerektiğini anlattı. Daha fazla dal kesip, sarmaşık toplamak üzere görev dağılımı yaptılar. Hep beraber gayretle çalışmaları sonucunda yaptıkları sal, atlarıyla birlikte yirmi kişiyi taşıyabilecek kadar büyüktü. Belki atlar, yüzerek de karşıya geçebilirlerdi. Fakat yolcuların hiçbiri, atının akıntıya kapılma ihtimalini göze alamadı.

Salın yapımı onuncu günün sonuna doğru bitmiş, kenarlarına yirmi tane de kürek takılmıştı. Himmet, sala binmeden önce kalabalığa şöyle seslendi:

– Karşıya sağ salim geçebilmek için herkesin küreklere asılması gerekiyor. Çünkü su, ırmağın bu kısmında durgun gibi görünse de içten içe kuvvetli bir akıntı var. Hep beraber bir an önce karşıya geçelim arkadaşlar. Allah hepimizin yardımcısı olsun. Şimdiden herkes birbirine hakkını helâl etsin. Ben de herkese hakkımı helâl ediyorum.

Bunun üzerine bütün yolcular birbiriyle helâlleşti. Sonra da sala yöneldiler. Önce atlar, salın ortasına gelecek şekilde yerleştirildi. Sonra da insanlar, salın kenarlarına dengeyi bozmayacak şekilde oturdu. Herkese bir kürek düşüyordu ve akıntıya kapılmamak için herkesin aynı anda bütün gücüyle küreklere sarılması gerekiyordu. Salı kenarda tutan sarmaşık, bir kılıç darbesiyle kesilince karşıya geçiş başlamış oldu.

KÜREKLERİ BIRAKINCA

Bütün yolcular, var güçleriyle küreklere asılıyordu. Hep birlikte sürekli kürek çektikleri için sal, pek fazla sarsılmadan yoluna devam ediyordu. Sanki kuvvetli akıntısı olan bir ırmakta değil de bir gölde gibiydiler. Bu şekilde ırmağın ortasına kadar gelmişlerdi. Fakat saldakilerden bazıları, "Nasıl olsa yolu yarıladık." düşüncesiyle küreklere asılmayı bıraktılar. Ayaklarını suya sokup, gülüşüyor, hiç olmayacak şeylerle meşgul oluyorlardı. Hatta kahkaha atarak:

– Pek de korkulacak bir şey yokmuş. Bu ırmağı geçmek için on gün boşuna beklemişiz, diyenler bile vardı.

Bazıları ise:

– Sayımız yeterince fazla, bir iki kişinin kürek çekip çekmemesi bir şeyi değiştirmez, diyerek küreğini suya attı.

Birbirinden görerek aynı hareketi tekrarlayanların sayısı artınca, salın hareketleri de değişmeye başladı. Salın, ırmağın akıntısına kapılmaya başladığını fark eden Himmet, hemen yanındakilere seslendi:

– Arkadaşlar ne yapıyorsunuz? Kürekleri bırakırsanız hepimiz akıntıya kapılırız. Lütfen herkes işinin başına geçsin. Bakın atlar da huysuzlanmaya başladı.

Ayakları suda olan yolculardan biri gülerek:

– Yahu Himmet kardeşim! Karşıya geçmemize ne kaldı ki? Böyle ayaklarımızı suya sokup serinleme fırsatını bir daha nerede bulacağız? Bırak bizi de biraz eğlenelim. Ne diye endişeleniyorsun, dedi.

Ancak bu soruya cevap bile veremeden salın çarptığı bir kayanın meydana getirdiği sarsıntı, Himmet'i suya düşürdü. Çünkü bu konuşma sırasında o da küreğini bırakmıştı. Salın dengesi iyice bozulunca Himmet'in ardından saldakilerin çoğu ırmağa düştüler. Salın üzerine tutunup kalanlar olmuştu, ama onlar da panik hâlinde salla birlikte akıntıya kapılmışlardı.

Irmağın azgın sularıyla epeyce sürüklenen Himmet, suyun içindeki kayalardan birine çarparak belini zedeledi. Bu sırada sahibinin suda çırpındığını gören Şevk de suya atlamıştı. Bir süre suda sürüklendikten sonra Şevk, güç belâ Himmet'i kıyıya çıkarmayı başardı. Himmet'e yardım ederek onu sırtına bindirdi ve sığınılacak bir yer aramaya koyuldu. Belinin acısından iki büklüm olan Himmet, Şevk'in üzerinde gitmekten çok rahatsız olunca bir ara onu durdurarak kendini yere attı. Belinin kırıldığını düşünmeye başlamıştı. Ayakta durmakta zorlanıyor, yürürken çok canı yanıyordu. Zar zor su içmek için bir pınarın başına yaklaştı. Kılıcına dayanarak pınara eğilecekti ki kılıcın üzerindeki âyet gözüne ilişti: "Sadece Allah'a güvenip tevekkül edin."

İçinde bulunduğu durum, onu ümitsizliğe itmeye başlamışken bu âyet, âdeta Himmet'i kendine getirdi.

Gidecek, yönelecek başka kapı olmadığını bir kez daha yüreğinde hisseden Himmet, Allah'tan af dilemeye başladı. "Biz Sana değil, kendi gücümüze ve sayımıza güvendik. Asıl güvenilecek Zat'ı unuttuk. Ey bizi bir an bile unutup yalnız bırakmayan Allah'ım! Ne olur hatamı bağışla ve beni affet." dedi. Bir yandan dua edip af diliyor, bir yandan da koluyla yaşla dolan gözlerini siliyordu. Himmet, bu samimi yakarışın sonunda belinin daha iyi olduğunu hissetti. İki rekât şükür namazı kıldıktan sonra tekrar atına binip yol almaya başladı.

Hava kararmak üzereyken çok uzaktan gelmediği belli olan bir ezan sesi duydu ve sesin geldiği tarafa doğru yöneldi. Henüz ezan bitmeden ulaştığı bu yer, sapasağlam ve kocaman bir kaleydi. Kalenin heybetli kapısının üzerinde şu âyet yazılıydı: "Siz, hidayet üzere olursanız başkalarının dalaleti size zarar vermez."

KALEDE GEÇEN GECE

Kalenin kapısından içeri girerken Himmet, bir kez daha ırmağı hatırladı ve üzüntüsünden iki büklüm oldu. Başkaları kürek çekmeyi bıraksa bile kendisi asla bırakmamalıydı. Onun oradaki vazifesi, her ne olursa olsun kendi küreğine asılmak ve neticeyi Allah'tan beklemekti. Yol arkadaşlarını uyarmak için bile olsa, kürek çekmeye ara vermemeliydi. Onları uyaracağım derken diğerleriyle birlikte o da görevini yarıda bırakmış oluyordu. Sonra da olanlar oldu zaten. Canını bile zor kurtarmıştı. Acaba arkadaşları ne hâldeydi?

Bu arada ezan bitmiş ve cemaat, namaz için toparlanmaya başlamıştı. Himmet Sultan, hemen mescide koşup cemaate yetişti. Namazdan sonra okunan Kur'ân içine huzur verdi. Cemaat dağıldıktan sonra o, mescitte biraz daha kalıp duaya devam etti. Mescitten çıkmadan önce sağına soluna baktığında saldaki yol arkadaşlarından bazılarının da orada dua etmekte olduğunu gördü. Bunlar, küreklerini bırakmayan ve salla birlikte akıntıya kapılanlardı. Himmet, onların hayatta olduğuna çok sevindi. Yanlarına yaklaştığında onların da kendisi gibi yaralı olduğunu gördü. Canlarını kurtarmışlardı kurtarmasına, ama azgın sularla

boğuşurken kiminin beli zedelenmiş, kiminin kolu bacağı ezilmiş, kimi de atını suya kaptırmıştı. Bazılarında da yolculuğa devam edecek derman kalmamıştı. Kürek çekmeyi bırakıp, kendilerine eğlenceler bulan insanların ise hiçbiri ortalıkta gözükmüyordu.

Himmet Sultan, gece bu kalede dinlenip yolun kalan kısmı hakkında bilgi alabileceği birilerini aramaya karar verdi. Artık Hayat Meydanı'na az bir yolu kaldığını hissediyordu. Fakat yolun bundan sonraki kısmında, kendisini ne gibi tehlikelerin beklediğinden habersizdi. Yolun kalan kısmıyla ilgili malumat edinememişti. O gece uyuyana kadar Hayat Meydanı'nı düşünüp durdu. Sonunda karşısına ne çıkarsa çıksın azimle ve gayretle onu da atlatacağını ve başarılı olabileceğini tekrarladı kendi kendine. Zihnini kurcalayan bu düşüncelerle uyuyakaldı.

Uyandığında sabah ezanı okunuyordu. Hemen kalkıp abdest alarak mescide gitti. Namazını kıldıktan sonra merak ettiklerini sorabileceği birilerini aramaya başladı. Birkaç kişiye bu durumu açtı, ama kimse oralı olmadı. Sonunda bir sabah çorbası içip yola koyulmaya karar verdi. Yanına su ve yiyecek alarak, Şevk'e binip bu sağlam ve emin kaleden ayrılmak üzere kale kapısına doğru ilerledi. Ancak tam kaleden çıkarken görevliler, girdiği kapıdan değil başka bir kapıdan çıkabileceğini söylediler. Himmet de onlara teşekkür ederek gösterilen tarafa yöneldi.

Tam gösterilen kapıdan çıkarken, kapıda duran bir görevlinin kendisine altın bir ok uzattığını fark etti.

Görevliye teşekkür ederek oku aldı ve sadağına koydu. Okun üzerinde, "Emir olunduğun gibi dosdoğru ol." ve "Efendine karşı emirlik taslama." âyeti ve sözü yazılıydı. Himmet, bir yandan girdiği yolda ilerlerken bir yandan da "Emir olunduğun gibi dosdoğru ol." sözünün ne manaya geldiğini anlamaya çalışıyordu. Kaleye gelene kadar yaptıklarını hatırından geçirdi. Neler yaşadığını düşündü. İçinden, "Bu yolda zaman zaman hatalar yaptım, ama hep hatalarımdan ders aldım ve çöldeki sipere ulaştım. Demek ki her şeyden önce insanda gayret olacak. Sonra etraftaki insanlarla dayanışma, birlik ve beraberlik içinde olunacak. İstişareyle hareket edilecek ve gayretler sonucunda netice Allah'tan beklenecek." dedi. Daha sonra Şevk'in yelesini severek düşündüklerini sesli ifade etmeye başladı:

– Ben; Yeis'i yendim, kartalları kaçırdım, sipere ulaştım ve ırmağı geçtim. Gerçi arada hatalarım oldu, ama bu hatalardan hep ders aldım. Sağ olasın sen de bana hep destek oldun. Ben, başarıyı hak eden bir insanım. Allah, beni Hayat Meydanı'na ulaştıracak çünkü ben, bunu başarmak için her şartı yerine getiriyorum.

Şevk, Himmet'in bu sözleri karşısında huysuzlanmıştı. İleri geri hareket ederek onu uyarmaya çalışıyordu. Çünkü Himmet, hatalarından kendine ders çıkarırken başka bir hataya düşmek üzereydi. Bu arada içinden bir ses, ona, yine gurura düştüğünü fısıldıyor, ama çok cılız çıkıyordu. Himmet'in başardığı işleri düşündükçe artan neşesi, içinden gelen sesi de Şevk'in huysuzluğunu da anlamasını engelliyordu.

YOLUN SONUNA DOĞRU

Bir süre zihninde birbirini kovalayan bu düşüncelerle yol alan Himmet, bu hâlden sıyrılıp etrafına bakınınca bulunduğu yerin daha önce geçtiği bir yer olduğunu fark etmekte gecikmedi. Sanki bulunduğu tepede daire çizerek aynı yere geri geldi. Dalgınlık yaptığını düşünerek tekrar yola koyuldu. Bir süre sonra yine aynı şeyleri düşünmeye başlamıştı. Yolculuğun başından beri yaşadıklarını bir bir aklından geçiriyor, başardığı işleri düşündükçe mutlu oluyordu. Ancak bir süre sonra yine aynı yere gelmişti. Bir türlü ilerleyemiyordu. Oysa yolculuğu tamamlamak için ne gerekiyorsa yapmış, bütün sebepleri yerine getirmişti. Bundan sonra Allah, ona başarı ihsan etmeliydi. Neden aynı yerde dönüp duruyordu ki sanki? Artık Hayat Meydanı'na ulaşması gerekmiyor muydu? Acaba Allah, buna neden müsaade etmiyordu? Sebepleri yerine getirmede hataları mı vardı?

Kafası karışık bir vaziyette aynı yerde dönüp durmaktan kurtulup ilerlemeye çalışırken, karşısında kocaman bir ejderhanın durduğunu fark etti. Bu kez farklı bir yola girip, bir tepeye doğru tırmanmış, bu yol da onu ejderhanın önüne getirmişti. Artık geri

dönmek için çok geçti. Çünkü dalgınlıkla ejderhanın burnunun dibine kadar girmişti. Nefesi çöl sıcağını andıran ejderhanın bir tırnak darbesi, Himmet'i Şevk'ten düşürmeye yetti. Ejderha, bununla da yetinmeyip koca ağzını açarak can havliyle oradan kaçmaya çalışan Himmet'in peşinden korkunç bir alev püskürttü.

Şevk, bu alevden çok zarar görmüş, kuyruğunun ve yelesinin bir kısmı yanmıştı. Himmet ise üzerine gelen alevin tesiriyle koşarken yere yuvarlandı. İki eliyle gözünü tutar bir vaziyette yere yığıldı. Acılar içinde yerde kıvranan Himmet, gözünün birinin dağlandığını fark edince iyice telâşlandı ve can havliyle kılıcını çekti. Sanki koca ejderha bir kılıçtan kaçacaktı. Gerçi ejderha kılıcı görünce biraz durakladı, ama hiç vakit kaybetmeden bir hamle daha yaparak Himmet'i bulunduğu tepeden aşağıya doğru yuvarladı.

Himmet'in peşinden gitmeye devam eden ejderhanın boğazından, dönen değirmen taşlarının çıkardığı sesler gibi sesler geliyordu. Ardından dağ yıkılıyor gibi bir gürültü çıktı. Himmet, artık sonunun geldiğini düşünüyordu. Ejderhanın aleviyle rüzgârda savrulan bir avuç kül olacaktı. Yuvarlanırken kılıcını da düşürmüştü. Son bir hamleyle bütün gücünü toplayıp yayını gerdi ve kaleden çıkarken kendisine verilen altın oku yaya yerleştirdi. Oku yerleştirirken gözü okun üzerindeki âyete ilişti: "Emir olunduğun gibi dosdoğru ol." Okunu, tepeden kara bir bulut gibi üzerine gelen ejderhanın kocaman açılan ağzından içeri doğru bıraktı. Oku bırakırken de içinden gelen büyük bir haykırışla okun üzerindeki âyeti okudu.

Himmet'in attığı okun boğazından aşağı doğru ilerlediğini hisseden ejderha, bir gölün suyunu yutmuş gibi ateşini kaybediverdi. Tepeden vadiye doğru büyük bir gürültüyle yuvarlanarak gözden kayboldu. Yuvarlanırken deprem oluyormuş gibi her yer sallandı. Himmet, gören tek gözüyle tepeye doğru tırmanıp Şevk'in yanına geldi. Hayat Meydanı'na çok yaklaştığını zannederken bambaşka bir düşmanla karşılaşmıştı. Emin kaleden aldığı altın ok imdadına yetişmeseydi, çoktan ejderhanın aleviyle kül olmuştu. Sürekli altın okun üzerinde yazan âyetin manasını düşünüyor, nerede hata yaptığını anlamaya çalışıyordu. Sonunda kendi kendine, "Demek ki bütün sebepleri yerine getirsem bile sonucu yalnızca Allah'tan beklemem, her şeyi O'na vermem gerekirdi. Ama ben, bu yolculukla ilgili bana düşen her şeyi yaptığım için mutlaka sonuca ulaşmam gerektiğini düşündüm. Yanlış yaptım. Emir olunduğu gibi dosdoğru olamadım." diyerek hatasını anladı.

Himmet Sultan, bu duygularla öyle yana yakıla tövbe etti ki gözlerinden akan yaşlar yerleri ıslattı. Bu pişmanlık gözyaşları, ejderhanın aleviyle kör olan gözüne de iyi gelmişti. Kendinden geçmiş bir hâlde saatlerce ağladı. Ancak Şevk, burnuyla onu ırgalayınca bulunduğu hâlden kurtulabilmişti. Bir süre gözlerini ovuşturan Himmet, Şevk'in iyi olduğunu görünce sevindi. Ama asıl şaşkınlığa düşmesine sebep olan şey, dağlanmış olan gözünün artık görüyor olmasıydı. Bu duruma çocuklar gibi sevindi. Yine Allah'ın lütuflarının üzerine yağdığını hissederek, Allah sevgisi ve say-

gısıyla iki büklüm oldu. Bu defa sevinçten ağlıyordu. Kendine o kadar kızıyordu ki... Kaç kez benzer durumlarla karşılaşmıştı? Kaç kez daha hata yapıp, pişmanlık yaşayacaktı? Sürekli düşe kalka mı ilerlemek zorundaydı?

Geceyi o tepede bulduğu büyük bir ağacın altında geçiren Himmet, namazlarını hep gözü yaşlı bir şekilde kıldı. O gece neredeyse sabaha kadar uyumadan ibadet etti. Sabah namazını kılmak için kalktığı sırada uzaktan gelen ezan sesini duyunca "Demek ki yakınlarda bir cami varmış." diye düşünüp sevindi. Namazı cemaatle kılmak istedi ve Şevk'e binip hızla ezan sesinin geldiği yöne doğru ilerledi. Gerçekten de Himmet'in konakladığı tepenin ardında çok şirin bir cami vardı. Cemaate yetiştiğine sevinen Himmet, namazını kıldıktan sonra tekrar yolun başından beri yaşadıklarını düşünmeye başladı. Artık hata yapmak istemiyordu. Kenarda otlamakta olan Şevk'e bakarak:

– Her kimin senin gibi bir bineği olsa başaramayacağı iş yok, dedi.

Bu sözler üzerine Şevk de, Himmet'e bakarak onun söylediklerini tasdik eder gibi sesler çıkardı. Sonra da yanına gelip sırtına binen Himmet'i ufka doğru uçurmaya başladı.

HAYAT MEYDANI

Himmet, Şevk'in üzerinde uçar gibi giderken bir başka tepeye gelmişti. Tepenin ardında ise geniş bir vadi uzanıyordu. Bulunduğu tepenin üzerinden vadiye doğru baktı. Bu vadide, daha önce hiçbir gözün görmediği ve hiçbir kulağın duymadığı güzellikler vardı. Âdeta büyülenmiş gibi önündeki manzaraya bakakaldı Himmet Sultan. Burası, Sultan Kerim'in anlattığı Hayat Meydanı olmalıydı. Her yer öyle güzeldi ki! Zümrüt yeşili ağaçlar, ağaçların arasından sessizce akan pırıl pırıl ırmaklar, cıvıl cıvıl kuşlar, mis gibi kokan çiçekler, rengârenk kelebekler… Her çeşit meyvenin bulunduğu, her türlü güzelliğin sergilendiği, insanı kendinden geçirecek bir vadi. Vadinin yukarısında tepesi karlı dağlar, bu dağlardan esen serin bir rüzgâr… Aynı dağlardan çağlayarak gelen çaylar ve bu çaylar üzerindeki şelâleler… Kimin ne derdi olursa olsun ona, dertlerini unutturacak güzellikte eşsiz bir yer.

Himmet, etrafı hayran hayran izleyerek tepeden aşağı vadiye indi. Meyve bahçelerinin arasında taş döşeme yollar vardı. Bu yolları takip ederek ilerledi. Taş yol, sonunda onu vadiden çıkarmıştı. "Acaba başka bir vadi daha mı var?" diye düşünürken sanki ortasına ay

düşmüş kadar parlak olan bir meydanlık gördü. Gözleri kamaşmıştı. Heyecanla ilerleyerek meydanın ortasına kadar geldi. Kalbinin atışları neredeyse dışarıdan bile duyuluyordu. Etrafın bu kadar aydınlık olmasının sebebi, meydandaki bütün binaların altından olmasıydı. Yerler de zümrüt, yakut ve pırlanta taşlarla süslenmişti. Tam "Kimse yok mu?" diye seslenecekti ki:

– Hoş geldin, diye bir ses duydu.

– Hoş bulduk, diyebildi şaşkınlıkla.

Sesin sahibi orta yaşlı bir insandı. Yüzünde, insana güven ve huzur veren bir ifade vardı. Bir yandan elindeki tespihini çekerken bir yandan da dudakları kıpırdıyordu. Âdeta uçar adımlarla Himmet'e yaklaşan bu nur yüzlü adam, Sultan Kerim'e ne kadar da çok benziyordu. Sanki Himmet'i çok eskiden beri tanıyormuş gibi ona dikkatle bakıyordu. Sultan Himmet, hemen atından inip hızlı adımlarla adama doğru yaklaştı. Şaşkınlıktan dudakları uçuklamıştı Himmet'in. Evet, evet! Bu adam, Sultan Kerim'in ta kendisiydi. Memnuniyetle tebessüm etti:

– Hoş geldin Himmet Sultan.

– Hoş bulduk Sultan Kerim. Seni burada görmeyi beklemiyordum. Şaşırdım.

– Biliyorum, anlat bakalım yolculuk nasıl geçti?

– Sağ salim gelebildik elhamdülillah.

– Peki, burada bulacağın hazinenin anahtarı yanında mı?

– Hayır, yok. Ne anahtarı Sultan Kerim?

Himmet, Sultan Kerim'in bu sorusuna çok şaşırmıştı. Buraya gelirken yanına alması gereken bir anahtar olduğunu zannetmiş, almadan geldiği için de üzülmüştü. Himmet'in bu tavrı, Sultan Kerim'i gülümsetti.

– Endişe etme Himmet kardeşim. Anahtar, senin yolculuğunun ta kendisi.

– Nasıl yani Kerim Sultan? Daha açık konuş.

– Ben sayayım, sen de düşün bakalım. İnsanın bir şeyler yapmak için önce niyet etmesi gerekiyor. Sonra gayretle yaptığı işe sarılması. İşi başarabilmek için de istişareye ve birlik beraberliğe gereken önemi vermesi…

Başını önüne eğmiş Sultan Kerim'i dinleyen Himmet Sultan, onun her sözünün ardından başını sallayarak onu tasdik ediyordu. Sözün burasında başını yukarı kaldırıp Sultan Kerim'in gözlerinin içine bakarak:

– Başkalarının gevşekliği seni ilgilendirmeyecek. Sırf Allah rızası için çalışarak neticeyi O'ndan bekleyeceksin, dedi.

Bu cevap Sultan Kerim'i çok memnun etmişti. Gözlerinin içi gülerek şöyle dedi:

– Evet, aynen öyle. Anlaşılan sen anahtarı bulmuşsun Himmet kardeşim.

– Peki, bundan sonra ne olacak?

– Bundan sonrası başta sana, sonra da diğer idarecilere ve halkına kalıyor. İlk başta seni gayenden uzaklaştırmak için karşına çok engeller çıkacak. Ümidini hiç kaybetmeden hep gayret edecek ve gerisini samimiyetle Allah'tan isteyeceksin.

– Bana neyi öğretmeye çalıştığını ve beni, bu yolculuğa neden gönderdiğini şimdi çok iyi anlıyorum. Anladım ki aslında hayatın kendisi Hayat Meydanı'na yapılan bir yolculukmuş.

Bu sözlere tebessüm eden Sultan Kerim ilerideki patikayı göstererek:

– Haydi, durma, şu yolu takip ederek ülkene dön ve düzeltmeye çalıştığın şeylere önce kendinden başla.

Himmet, büyük bir şükran duygusu içerisinde Sultan Kerim'e uzun uzun sarıldı. Sonra Şevk'e bindi. Hareket etmeden önce tam "Allah'a ısmarladık." diyecekti ki Sultan Kerim:

– Sakın ha Himmet kardeşim, gevşekliğe düşeyim deme. Başarılar seni şımartmasın. Haydi, Allah yolunu açık etsin, dedi.

ÜLKEYE DÖNÜŞ

Sultan Kerim'in gösterdiği yol, Himmet'i iki günde ülkesine getirmişti. Ancak bu yol, ona sanki iki saat gibi gelmişti. Arada geçen zamanda ülkesini çok özlemişti. Artık ülkesi için bir şeyler yapacak ve kötü gidişata dur diyecekti. Bu yolculuktan aldığı derslerle yepyeni bir ülke kurabilir, her şeye yeniden başlayabilirdi.

Sultan Himmet'in, Ataliyet'ten ayrılmasının üzerinden çok zaman geçmiş ve vezirleri de halkı da artık ondan ümitlerini kesmişlerdi. İlk zamanlar onun yolunu çok gözlemiş, sağ salim geri dönmesi için dualar etmişlerdi. Ancak Himmet'ten uzun zaman hiç ses soluk çıkmayınca, onun yokluğunu kabullenmişlerdi. Ancak herkes, bu duruma içten içe çok üzülüyordu.

Sultan Himmet'in bir akşamüstü Şevk'le birlikte ülkeye girişi, büyük küçük herkesi çok mutlu etti. Sevinç gösterileri arasında sarayına geldi Himmet. Bu karşılama, ülkesini ve halkını çok özlemiş olan Himmet'i çok duygulandırdı. Hiç vakit kaybetmeden vezirlerini topladı ve değişikliğe ülkenin adından başlandı. Kurulacak yeni ülkenin adı, Hayat Ülkesi olacaktı. Yapılacak işler hemen vezirlere taksim edildi. Bir vezir ülkenin tarım ve sanatıyla ilgilenecek, bir diğeri en ye-

ni askeri gelişmeleri takip edecek, iki tanesi ülkedeki ilmî çalışma ve gelişmeleri tertip edecekti. Bir tanesi de eğitim işleriyle ilgilenecekti.

Kısa sürede ülke dışından ve içinden ilimle meşgul olan herkes başkente toplandı. Açılması düşünülen yeni okullar ve üniversiteler ile ilgili plânlamalar yapıldı. Ülkeye birçok han, hamam, köprü yaptırıldı. Yeni iş imkânları oluşturularak işsizlerin, aceze ve dilencilerin sayısı azaldı. Zenginler, mallarının zekâtını; ilim sahipleri de ilimlerinin zekâtını vermeye davet edildi.

Himmet'in, Hayat Meydanı'na yaptığı yolculuğun üzerinden beş yıl bile geçmeden ülkede hissedilir derecede değişme ve gelişme yaşanmıştı. Himmet'in ülkesinin, Sultan Kerim'in ülkesi Mamurlu'dan pek bir farkı kalmamıştı. Bütün bu güzellikler, Himmet'i sevindiriyordu ancak yine de aklına takılan, içini kemiren bir şeyler vardı. Çoğu zaman düşünceli dolaşıyordu. Ülkenin geldiği seviyeyi yeterli görmüyor, aklı sürekli eksik kalan hususlara takılıyordu. Gösterdikleri gayrete karşılık elde ettikleri seviyeyi içten içe azımsıyordu. Her alanda en iyi olmaları gerektiğini düşünüyordu. Bunun için yapılan çalışmalar sık sık masaya yatırılıyor, aksama olan noktalarda sık sık düzeltmeler yapılarak ilerleniyordu. Başta kendisi olmak üzere ülkenin yönetim kadrosu çok hassas yaşıyordu. Fakat bir şeylerde eksiklik vardı. Görülen aksaklıkların ortadan kalkması için yeni tedbirler alınmalıydı. Bunun üzerine bütün çalışmalar bir daha, bir daha gözden geçirildi.

Aradan bir yıl daha geçmişti, fakat ülkedeki işler

yine Himmet'in istediği seviyede değildi. Sebeplere tam uyuluyor, her işin başına ehli konuyor, gece gündüz çalışılıyor, ama yine de tam olarak arzu edilen yere gelinemiyordu. Himmet, bütün bunlar karşısında hem kendini hem de etrafındaki insanları sürekli sorguluyordu. Bazen çevresindekilere vazifelerini aksatıyorlarmış gibi davranıyor, zaman zaman da kırıcı bile oluyordu. Çok çalışıyor olmalarına rağmen neden en büyük başarılar onların olmuyordu ki sanki? Artık Himmet Sultan'a gece uykuları bile haram olmuştu. Kafasını yiyip bitiren bu düşüncelerden bir türlü kurtulamıyordu. Bir gece, bir rüya gördü.

RÜYADAN ALINAN İLHAM

Rüyasında Hayat Meydanı'na gidiyordu. Bu rüya, daha önce yaşadığı bir olaya çok benziyordu. Aynı yerde defalarca dolanmış ve sonunda bir ejderhanın önüne gelmişti. Bu, Hayat Meydanı'na giderken az kalsın onu yakıp kül edecek olan ejderhanın ta kendisiydi. Ejderhanın önüne geldiğinde bir pençe darbesiyle Şevk'ten düşüp bir uçurumdan aşağı yuvarlandı. Bu arada ejderhanın ağzından çıkan kocaman bir alev topuyla Şevk yanmaya başladı. Ejderhanın pençe darbesiyle gözü kör olan Himmet sürekli yuvarlanıyordu, ama ne kadar yüksekten nereye düştüğünü göremiyordu. Rüyanın sonuna kadar düştü, düştü ama bir türlü yere vurmadı.

Uyandığında, bu olayı asıl yaşadığında mı yoksa şimdi mi daha fazla korktuğunu bilemedi. O kadar çok terlemişti ki! Henüz sabah namazının vaktinin girmediğini fark edince önce teheccüd namazı kılıp dua etti, sonra da sabah ezanı okunana kadar Kur'ân okudu. Ezan okununca hazırlanıp camiye gitmek üzere evden çıktı. Yüzü sapsarı kesilmişti. Âdeta etrafındaki insanların hiçbirini görmüyordu. Aklı fikri gördüğü rüyadaydı. Namazdan sonra herkes camiyi boşalt-

mış, ama o hâlâ yerinden kalkmamıştı. Gözlerini bir noktaya dikmiş, öylece önüne bakıyordu. Bu arada baş veziri Gayretkeş, Himmet Sultan'daki garipliği sezmiş ve camiden ayrılmamıştı. Caminin müezzin mahfilinde oturmuş sultanı gözetliyordu. Bir süre öylece durdular. Himmet, kendine gelip de ayağa kalkınca onu yalnız bırakmak istemeyen Gayretkeş, hemen onun yanına gelip sordu:

– Efendim sizde bir garip hâl var. Allah hayır etsin, anlatmak ister misiniz?

– Doğru söylersin benim sevgili vezirim. Bir rüya gördüm ki sorma gitsin. Aslında gördüğüm rüya, daha önce yaşadığım bir olayın neredeyse aynıydı.

– Allah hayra çıkarsın. Dilerseniz rüyanızı ülkemizin gönül sultanlarından birine yorumlatalım. Ne dersiniz efendim?

– Olur, sevgili Gayretkeş. Yoksa ben düşüne düşüne bu işin içinden çıkamayacağım. Haydi gidelim.

Sonra birlikte ülkenin gönül sultanlarından birinin yanına gittiler. Himmet, o zata hem gördüğü rüyayı hem de daha önce Hayat Meydanı'na giderken başından geçen olayı anlattı. Bu arada Hayat Meydanı'na yapılacak yolculuğu göze alamayıp baştan geri dönmüş olan Gayretkeş, Himmet'in anlattıklarını hayretle dinliyordu. Himmet sözlerini bitirince gönül sultanı zat:

– Ey oğul! Hayat Meydanı, öyle herkesin gitmeyi göze alabileceği bir yer değildir. Başından geçen şeylerin hepsi, bir hikmeti anlatmaktadır. Şimdi söyle baka-

lım yolculuğun sırasında bahsettiğin bu ejderhadan nasıl kurtulmuştun?

– Tam beni yakıp kavuracağı sırada ağzından içeri bir ok atmıştım. Bu okla birlikte vadiye yuvarlandı gitti.

– Peki, nasıl bir oktu bu? Baksana koca ejderhadan kurtulmanı sağlamış.

– Ok mu? Okun üzerinde bir âyet yazılıydı: "Emir olunduğun gibi dosdoğru ol." Tabi ya! Ben, bu olaydan sonra yaptığım hatayı anlamış, tövbe istiğfar edip Allah'tan af dilemiştim. Çok iyi hatırlıyorum, o zaman sebeplere riayet ettiğimde Allah, benim isteklerimi vermek zorundaymış gibi davranmıştım. Yani yaptığım, her şeyi Rabbimden beklemek yerine bir anlamda O'nun işine karışmaktı.

– Bak evlât! Bu rüya, öyle sıradan bir rüya değil. Bana kalırsa, yolculuk sırasında yaptığın hatanın aynısını şimdi de yapıyor olabilirsin. Rüyanda ejderhayı yenememişsin. Galiba ejderhayı alt eden okun üzerinde yazılı olan âyetin tersine hareket ediyorsun, ne dersin?

– Ne desen haklısın. Demek ki ben, hiç farkında olmadan yine Mevlâ'nın işine karıştım. Gayretlerimizin karşılığı daha büyük olmalı diye düşünüp hem kendimi hem de halkımı yıprattım. Oysaki bizden sadece çalışmak ve gayret etmek olmalıydı değil mi? Sonuç Rabbimin işi. Bizi bu durumdan ne kurtarır peki, dedi Himmet mahcup bir ifadeyle.

– Derdinin dermanını kendin söyledin zaten Sultanım. Yapılacak şey, ihlâsla çalışıp gayret etmek ve so-

nucu yalnız Allah'tan beklemek. Her şeyi mutlaka elde etmek zorundaymış gibi davranmamak. Elde etmeye çalışmak, ama edemeyince küsmemek. Hakkımızda en hayırlısını, sadece Allah'ın bileceğini hiçbir zaman unutmamak.

Himmet, aynı âyetten ikinci kez dersini alıyordu. Yine aynı hataya düşmüştü. Allah'a karşı mahcubiyetinden gözleri doldu. Yalnız kalmak istiyordu. Saraya dönüp sessizce odasına çekildi.

RAHATLIK DEVRİ

Uzun bir süre odasından çıkmayan Himmet Sultan, hayatının en derin muhasebesini yaparak Allah'tan af diledi. Aynı hatayı ikinci kez yapmıştı. Fakat bu kez kararlıydı. Her işte sadece üzerine düşeni yapacak, gerisine karışmayacak ve hiçbir beklentiye girmeyecekti. Kalpler, Allah'ın elindeydi ve bunu, hiçbir zaman unutmamak gerekiyordu.

Bu olaydan bir kere daha dersini alan Himmet, bundan sonra ihlâsı yakalamaya azamî gayret gösterdi. Etrafına da hep bunu tavsiye etti. Başarı ve muvaffakiyet, Allah'ın dilerse ihsan edeceği şeylerdi. İnsan, herhangi bir işi başarma adına bütün sebepleri yerine getirdi diye Allah'tan cebri olarak bir şey isteme hakkına sahip olamazdı. İşte bütün bunları iliklerine kadar hisseden Himmet, artık yeni bir işe koyulunca üzerine düşeni eksiksiz yerine getiriyor ve neticenin güzelce elde edilmesi için sürekli Allah'a dua ediyordu. Onun gözetiminde olan ülke halkı da sürekli birlik ve beraberlik içindeydi.

Bu şekilde gayret ve samimiyetin elden bırakılmadığı yirmi yıl geçti. Artık Sultan Himmet'in ülkesi, Mamurlu'dan da zengin bir yer olmuştu. Ülkenin adını da değiştirmişler, Hayat Ülkesi demişlerdi.

Fakirlik diye bir dert kalmamıştı. Devrin en gelişmiş hastaneleri buradaydı. Ülkesinde derdine derman bulamayan buraya gelir olmuştu. Zamanın en güzel okulları buradaydı. İlim adamlarının severek gidip çalışmayı istediği bir yerdi artık Hayat Ülkesi. Himmet'in mutluluğuna diyecek yoktu. Çevre ülkelerin imrendiği ve kendilerine örnek aldıkları bir yerdi artık ülkesi.

Zaman su gibi akıp ilerliyordu. Ülke meseleleriyle ilgilenirken evlenme yaşı geçmekte olan Himmet Sultan, vezirlerinin de ısrarıyla artık evlilik konusunu düşünmeye başlamıştı. Sonunda kendine uygun bir eş bularak mütevazı bir düğün yaptı. Her konuda ona destek olan bir eşi ve mutlu bir yuvası oldu. İlerleyen yıllarda Himmet'in bir oğlu ve iki de kızı oldu. Mutluluğuna mutluluk eklenmişti. Eşiyle birlikte çocuklarının iyi yetişmesi için ellerinden geleni yapıyorlardı. Şehzadenin doğuştan lider yapılı bir insan olması, Sultan Himmet'i çok memnun ediyordu. Kızları ise iffet abidesiydi.

Yıllar ilerlemiş, şehzade büyümüş, Himmet ise artık iyice yaşlanmıştı. Himmet Sultan, bir gün meclisi toplayarak ülkenin idaresini oğluna bırakmak istediğini açıkladı. Genç ve dinamik şehzadenin, Hayat Ülkesi'ni daha da ilerilere götürebileceğini düşünüyordu. Bu fikir, meclisten de kabul gördü ve ülke, genç padişaha teslim edildi. Ne var ki Hayat Ülkesi'nin alabildiğine gelişmişliği, genç padişahı biraz gurura sevk ediyordu. Ülkedeki zenginlik ve debdebe göz kamaştırıyordu.

Genç padişah, babası Himmet Sultan'ın hayalinin aksine gece gündüz dur durak bilmeden çalışacağı yer-

de ülkenin mevcut hâline çok güvendi. Hayat Ülkesi'ni geliştirme adına pek fazla gayreti olmazken, babasının kurduğu düzeni devam ettirmek çoğu zaman ona yetti. Yıllar böyle ilerlerken zenginlik, ferahlık ve rahatlık memlekete iyice yerleşti.

Rahatlığa çok çabuk alışılmış ve bu durum, insanların çoğunu sarmaşığın ağaçlara dolanması gibi kuşatmıştı. Tabii bu hayat tarzı, bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmişti. İnsanlar, kısa yollardan daha da zengin olmayı plânlıyor ve artık eskisi kadar çok çalışmıyordu. İş yerleri eskisinden daha geç açılıyor ve daha erken kapanıyordu. İnsanlar, sahip oldukları zenginliğe çok güvenir olmuştu.

Bu hâlin sonucunda parmakla gösterilen bir ilim merkezi olan Hayat Ülkesi'nde pek çok eğlence mekânı ortaya çıktı. Bu arada ne yazık ki içki içenlerin ve kumar oynayanların sayısı da hatırı sayılır derecede arttı. Hatta kumar oynamak için ülke dışına, gayrimüslim memleketlere gidenler bile oluyordu. Ülke insanının birlik ve beraberliği de günden güne zedeleniyordu.

Evlerde hizmetçiden bol bir şey yoktu. Günler ilerledikçe israf artıyor, sofralarda günde beş altı öğün yemek yeniyordu. Hanımlar arasında bir sürü lüzumsuz meclis teşekkül etmişti. Bu meclislerde birbirini çekiştirme, gıybet ve her şeyi tenkit etme en ön sıradaydı. Birbirinin zenginliğini konuşma ve lüzumsuz alışveriş muhabbetleri, bu meclislerin en önemli konularıydı. Maalesef insanlar arasındaki ilişkiler de zamanla menfaate dayanır olmuştu. Nedendir bilinmez in-

sanların çoğu, kendini daha üst seviyedekilerle kıyaslıyordu. Bu duygularına yenik düşüp, maddî durumu oldukça iyi olmasına rağmen hırsızlık yapanlar bile vardı. Hapishanelerdeki insan sayısı, o zamana kadar hiç bu kadar çoğalmamıştı. Soygunculardan sonra ikinci sırayı alkollü olmaları sebebiyle olay çıkarıp adam öldürenler ve ailesinden ayrı düşüp ahlâksızlık yapanlar alıyordu.

Ülkedeki giderek artan rehavet, beraberinde asıl felaketi getirmişti. Yaratılış itibariyle harekete ve çalışmaya uygun olan insan yapısı, boş durunca için için kendini tüketiyordu. Devrin en gelişmiş ülkesi, bu gevşeme sonunda âdeta kansere yakalanmış bir bünyeye dönmüştü. Oysaki eskiden günde on beş on altı saat çalışılır, ama kimse hâlinden şikâyet etmezdi. İnsanlar, ne kadar yorgun olsalar da evlerine gittiklerinde huzurla uyurdu. Herkes birbirini sayar, sever, hiç kimse hak yemezdi. İçki, kumar, hırsızlık ve ahlâksızlık ülke fakirken olmamıştı da hiçbir eksiklikleri olmayan insanlara neler olmuştu böyle?

Diğer yandan ülkenin bu durumu padişaha bildirilmiyor, nasıl olsa dünyanın en ileri ülkesinin başındayım diye sarayından başını çıkarmayan genç padişah ise bağ bahçe işleriyle meşgul oluyordu. Saray bile gözünü hırs bürümüş, yattığı yerden bir anda zengin olma heveslisi insanlarla doluydu. Bunların kimisi işi daha da ilerletmiş ve devletin hazinesini soyup soğana çevirmişti. En kötüsü de bu kişilerin başında ülkenin ahvali ile ilgilenen vezirlerin olmasıydı. Padişah, nedense ilim meclislerini ta-

kip etmiyor, sadece kendine iletilen raporları dinlemekle yetiniyordu. Öyle ya nasıl olsa mükemmel bir iş bölümü yapmıştı. Vezirleri, her şeyi güzelce takip ediyordu. İşler saat gibi işliyordu. Olan bitenden habersiz olan genç padişah, kendi kendine mükemmel bir sistem kurmuş olmanın sahte mutluluğunu yaşıyordu.

Genç padişahın yine çiçekleriyle ilgilendiği günlerden birinde, vicdan sahibi olan vezirlerinden biri kendisiyle görüşmek istediğini söyledi. Ülkedeki huzursuzluk o kadar artmıştı ki artık mızrak çuvala sığmıyordu. Bu görüşme isteğini bile garip bulan padişah vezire:

– Hayrola vezirim, toplantı gününü beklemeden bir an önce söylemek istediğin şey nedir, diye sordu.

– Efendim, ülkemizin zenginliği dillere destan olmuş durumdadır. Ancak bilmenizi istediğim bazı kötü hâller var. Eğer bunlara bir çözüm bulamazsak, çok kısa bir sürede koca devletimizin başına nelerin geleceğini düşünmek bile istemiyorum, deyiverdi vezir.

– Sen ne dediğinin farkında mısın vezirim? Böyle eşsiz bir devleti nasıl bir kötü hâl bekleyebilir? Hayat Ülkesi'ni kim nasıl yıkabilir? Yanılıyor olmayasın?

– Efendim, izin verirseniz anlatayım. Böyle gidersek dışarıdan kimseye gerek kalmadan kendi ellerimizle devletimizi yıkacağız, diye sözlerine devam etti vezir.

Padişah hâlâ durumun ciddiyetini kavrayabilmiş değildi:

– Bak şimdi tadımı tuzumu kaçırdın. Anlat bakalım, neymiş bu kadar kötü giden şeyler? Tam da bah-

çenin en güzel çiçeklerinin yanındayken olmadı bu haberler, dedi.

Bunun üzerine vezir, ülkede yolunda gitmeyen her şeyi bir bir anlattı. Bütün bunları rapor etmesi gereken vezirin de maalesef saraydaki birçok kişi gibi devleti soymakla meşgul olduğunu söyledi. Genç padişah, daha önce kendini bu kadar kötü hissettiğini hiç hatırlamıyordu. Vezirin söylediklerine inanmak istemedi önce. Eğer bütün bunlar doğruysa, çok kısa bir süre içerisinde felaketin eşiğine gelmiş olmalıydılar. Ama vezirine güvenirdi, o güne kadar asla yalan söylememişti. Olanları görmezden gelemezdi, artık bir şeyler yapmalıydı. Bir süre bu düşüncelerle boğuşan padişah, daha sonra vezirine dönerek şöyle dedi:

– Ülkedeki bu durumu etraflıca araştırıp, bütün anlattıklarını sebepleriyle birlikte bana rapor etmeni istiyorum.

– Nasıl isterseniz efendim.

– Bu hâllere düşmemizin sebebi zenginlik mi vezirim?

– Efendim zenginliğin ne kabahati var? Kabahatimiz, büyüyüp geliştikten ve zengin olduktan sonra gevşeyip, kendimizi rahatlığın rehavetin kucağına bırakmamız, dedi vezir.

– Doğru tabii. Nasıl oldu da böyle bir hataya düştüm. Hâlbuki babam hep derdi: "İnsan yaratılış itibariyle hareket ve faaliyeti sever. Ne zaman dursa, akmayan su gibi kokuşmaya başlar." diye.

– Haklısınız efendim. Himmet Sultanımız hep derdi, "İnsanın rahatı çalışma ve gayret etmededir." diye.

Bu görüşmeden sonra vezir, ülkede yolunda gitmeyen durumların hepsini tespit etti, ettirdi. Çözüm yolları adına genç padişahın da vezirin de bazı fikirleri vardı, ama bunları bir bilenle istişare etmeleri gerekiyordu.

İNSANA ÇALIŞTIĞINDAN BAŞKASI YOKTUR

Ülkeyi içine düştüğü sıkıntılı durumdan kurtarma adına gidilecek yollar, yaşlı baba ve eski padişah Sultan Himmet'e çıkmıştı. O, şimdi şehirden uzakta, meyve bahçelerinin ortasındaki mütevazı evinde eşiyle ve torunlarıyla tatlı bir hayat yaşıyordu. Her gün onlarca ziyaretçisi geliyor, onun hatıralarından ve sohbetlerinden istifade ediyordu. Zaman zaman irtibatını hiç koparmadığı can dostu Sultan Kerim'le görüşüyordu. Karşılıklı fikir alışverişinde bulunuyor, eski günleri konuşuyor, hasret gideriyorlardı.

Bir sabah hanımıyla birlikte evinin bahçesinde oturan Sultan Himmet, gözünü kamaştıran ve tozu dumana katan bir süvari alayının o tarafa doğru geldiğini gördü. Gelenin, oğlu olduğunu anlamakta gecikmemişti. Son zamanlarda ülkede yaşanan sıkıntıları çok iyi biliyordu. Tabi çözümünü de… Fakat oğlunun bazı şeyleri yaşayarak anlayıp, kendine kalıcı dersler çıkarmasını istiyordu. Onun için de olanlara hemen müdahale etmemişti. Elini bahçesindeki kiraz ağacına dayayarak:

– Sonunda gözlerini açtı. Nihayet bir bilene danışmaya geliyor, diye mırıldandı. Sonra yüzünde tatlı bir tebessümle hanımına seslenerek:

– Soğuk içecekler hazırlayıver hanım. Dünyanın en görkemli ve de en sıkıntılı ülkesinin sultanı ziyaretimize geliyor, dedi.

Bu sözden kısa bir zaman sonra baba ve oğul yan yanaydı. Sultan Himmet, oğlunu tebessüm ederek karşıladı. Ona çok samimi ve cana yakın davrandı. Babasının bu olgun tavırları karşısında genç padişah çok utanmıştı. Çünkü bu ülkeyi babası kurmuş ve ona zirvede iken teslim etmişti. Babası, sayısız tecrübesi olan ve de çok yetenekli, ihlâslı biriydi. Elinde babasıyla sürekli istişare hâlinde olabilme gibi bir nimet varken o, uzun süredir babasını çok az hatırlamıştı. Babasını, hep başı sıkışınca hatırlıyor olmaktan da çok sıkıldı.

Himmet Sultan, onlara oturacak yer gösterdikten sonra söze girdi:

– Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Dünyanın en büyük devletinin padişahı ve onun veziriyle yüz yüze görüşebilmek ne büyük saadet. Bu ziyaretinizi neye borçluyuz acaba?

Genç padişah, biraz utangaç bir ifadeyle cevap verdi:

– Hoş bulduk baba. Öncelikle uzun zamandır senin ziyaretine gelmediğim için af diliyorum. Bilmem kabul edecek misin?

– Estağfurullah, geç de olsa telafi etmiş oldunuz. Şimdi söyleyin bakalım ziyaret sebebiniz nedir, dedi Himmet Sultan. Aslında söylenecek şeyleri kestiriyordu, ama oğlunun ülkenin durumundan ne kadar ha-

berdar olduğunu öğrenmek istediği için önce sormayı tercih etmişti.

– Sorma baba! Bu yaşadıklarımız nasıl iştir anlayamıyorum. Gece gündüz çalışılarak kurulmuş olan dünyanın en büyük devletinin başındayım. Fakat şu an başımda öyle büyük bir dert var ki!

Sultan Himmet:

– Üstelik bu dertlerin, seni çok kısa bir süredir rahatsız ediyor. Çünkü ülkede olan bitenlere yeni vakıf oldun, deyince genç padişah başını önüne eğdi.

Sonra da Hayat Ülkesi'ndeki kötü gidişatı babasına bir bir anlattı. Himmet Sultan, oğlunu dikkatle dinlerken arada ona konuyu daha da açacak sorular sordu. İçine düşülen sıkıntıdan kurtulmanın çaresini çok iyi biliyordu. Ülkenin geçmişteki durumunu, Hayat Meydanı'na yaptığı yolculuk sırasında edindiği tecrübeleri uzun uzun anlatan yaşlı sultan, sözlerini şöyle tamamladı:

– Bak ha oğul. Bütün zorlukların anası ve bütün rezaletin yuvası rahatlık meylidir. "Aman rahat edeyim." duygusu, insanın elini kolunu bağlayıp onu sefalete düşürür. Hâlbuki insan, yaratılış itibariyle hareketi sever. İnsana asıl rahatlık, çalışmakta ve gayret etmededir.

– Evet, haklısın baba, ne zaman durduk işte böyle olduk, dedi genç sultan gözleri parlayarak.

Oğlunun hâlinden hoşnut olan Himmet Sultan:

– Evet, hiç durmamak lâzım. "İnsana çalıştığından

başkası yoktur." hakikati daima rehberimiz olmalı, diyerek sözlerini tamamladı.

Sonra da onu, zamanın en büyük ülkesinin başşehrine geri uğurladı. Ülkenin derdi belliydi ve genç padişah bu derdin çaresini çok iyi öğrenmişti:

Hareket ve faaliyet… Çalışmak ve gayret etmek. Hem de durmadan, gece gündüz demeden…